

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Õiguse instituut

Roland Jaamu

**ÜRO RAHUVALVEOPERATSIOONIDE TÕHUSUS UNIFIL,
UNPROFOR JA MINUSCA OPERATSIOONIDE NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Toomas Tiivel, PhD

Tallinn 2017

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Roland Jaamu.....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 124204

Üliõpilase e-posti aadress: roland.jaamu@gmail.com

Juhendaja Toomas Tiivel, PhD:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT.....	5
SISSEJUHATUS.....	6
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	8
1.1. Põhjused rahuvalveoperatsioonide hindamiseks ja hinnangu andmise olemus.....	8
1.2. Eelnevad uuringud ja tõhususe hindamise indikaatorid.....	9
2. ÜRO JA RAHUVALVE.....	11
2.1. ÜRO eesmärgid.....	11
2.2. ÜRO struktuur.....	11
2.3. ÜRO rahuvalve tegevusalad ja põhimõisted.....	12
2.4. ÜRO rahuvalve mandaat, põhiprintsiibid ja õiguslikud alused.....	14
2.5. Rahuvalveoperatsioonide moodustamine.....	15
3. RAHUVALVEOPERATSIOONID UNIFIL, UNPROFOR JA MINUSCA.....	16
3.1. UNIFIL.....	16
3.1.1. Iisraeli-Liibanoni konflikti algus.....	16
3.1.2. Operatsiooni UNIFIL loomine.....	17
3.1.3. Iisrael tungib taas Liibanoni.....	17
3.1.4. Iisrael toob oma väed välja.....	18
3.1.5. Uue kriisi puhkemine.....	19
3.2. UNPROFOR.....	20
3.2.1. Konflikti tekkepõhjused.....	20
3.2.2. ÜRO sekkumine.....	20
3.2.3. Turvaalade moodustamine.....	21
3.2.4. Srebrenica.....	22
3.2.5. Operatsioon Deliberate Force.....	23
3.2.6. Daytoni leping.....	24
3.3. MINUSCA.....	25
3.3.1. Konflikti tekkepõhjused.....	25
3.3.2. BINUCA ja MISCA.....	25
3.3.3. Peasekretäri algatus.....	26
3.3.4. MINUSCA loomine.....	26

3.3.5. Operatsiooni kulg.....	27
4. UNIFIL, UNPROFOR JA MINUSCA OPERATSIOONIDE	
TÕHUSUSE HINDAMINE.....	29
4.1. Mandaadi täitmine ja selle asjakohasus.....	29
4.2. Ressursside olemasolu.....	30
4.3. Operatsiooni juhtimine ja rahvusvaheline huvi.....	32
4.4. Kokkulepete saavutamine ja lahenduste otsimine.....	33
4.5. Konflikti peatamine ja hukkunute arvu vähendamine.....	34
5. TULEMUSED JA JÄRELDUSED.....	36
KOKKUVÕTE.....	39
SUMMARY.....	41
VIIDATUD ALLIKAD.....	42
LISAD.....	45
Lisa 1. UNIFIL-i tegutsemisala kaart.....	46
Lisa 2. UNPROFOR-i tegutsemisala kaart.....	47
Lisa 3. MINUSCA tegutsemisala kaart.....	48

ABSTRAKT

Käesoleva bakalaureusetöö pealkirjaks on „ÜRO rahuvalveoperatsioonide tõhusus UNIFIL, UNPROFOR ja MINUSCA operatsioonide näitel.“ Töös soovitakse leida vastust uurimisküsimusele – kas ja kui tõhusad on ÜRO rahuvalveoperatsioonid, seda UNIFIL, UNPROFOR ja MINUSCA operatsioonide näitel? Lisaks sellele soovitakse teada saada, milliste meetoditega on võimalik rahuvalveoperatsioone hinnata ning kas on tingimusi, mis mõjutavad rahuvalveoperatsioonide kulgu? Antud töö eesmärk on välja selgitada, kas operatsioonid UNIFIL, UNPROFOR ja MINUSCA täitsid oma eesmärgi ning seeläbi hinnata rahuvalveoperatsioonide tõhusust. Bakalaureusetöö uurimismeetodiks on kvalitatiivne analüüs. Uurimuse läbiviimiseks on antud erinevate akadeemiliste ja uurimuslike tekstide ning ÜRO resolutsioonide ja organisatsiooni ametlikul kodulehel oleva informatsiooni põhjal ülevaade analüüsi aluseks olevatest operatsioonidest ning hinnatud erinevaid indikaatoreid kasutades rahuvalveoperatsioonide tõhusust.

Analüüsi tulemuste põhjal võib väita, et rahuvalveoperatsioone üheselt õnnestunuteks ja ebaõnnestunuteks kategoriseerida ei ole võimalik. Operatsioonide tõhususe hindamisel tuleb kasuks indikaatorite kasutamine läbi mille on võimalik analüüsida operatsioonide erinevaid aspekte ja eesmärkide täitmist. Töös käsitletud rahuvalveoperatsioonid osutusid osaliselt edukateks, kuid samuti ilmned ka puudujäägid ja nõrgad kohad ÜRO rahuvalve töös. Kõige olulisemateks tingimusteks, mis võivad mõjutada rahuvalveoperatsioonide edukust, on mõne suurriigi otsustav sekkumine konflikti, poliitilised kokkulepped Julgeolekunõukogu alaliste liikmete vahel, ÜRO konfliktile reageerimise kiirus ja õigesti valitud üksuste liigid.

Võtmesõnad: ÜRO, rahuvalve, rahuvalve tõhusus, UNIFIL, UNPROFOR, MINUSCA

SISSEJUHATUS

Käesoleva bakalaureusetöö teemaks on ÜRO rahuvalveoperatsioonid ja nende tõhusus UNIFIL, UNPROFOR ja MINUSCA operatsioonide näitel. ÜRO on organisatsioon, mille üheks tegevusalaks on rahuvalve. Rahuvalveoperatsioonide eesmärk on konfliktipiirkonnas rahu ja julgeoleku tagamine. ÜRO reformi valguses on tekkinud küsimusi organisatsiooni efektiivsuses ja võimes püstitatud eesmärke paremini täita. Vajadus tõhususe uurimise järele tuleneb paljude autorite erinevatest tulemustest operatsioonide hindamisel. Käesolev töö aitab mõista ÜRO rahuvalve olemust ja eesmärke ning analüüsib erinevaid indikaatoreid kasutades kolme rahuvalveoperatsiooni. Operatsioonid on valitud lähtuvalt nende erinevast geograafilisest asukohast ja toimumisest erineval ajaperioodil – UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon) algas 1978. aastal ning kestab tänaseni, operatsiooni asukoht on Lähis-Idas, Liibanonis. UNPROFOR (United Nations Protection Force) algas 1992. aastal ning lõpetati 1995. aastal, operatsioonid asukoht oli Euroopas, endise Jugoslaavia territooriumil. MINUSCA (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in The Central African Republic) algas aastal 2014 ja kestab tänaseni, operatsiooni asukoht on Aafrikas, Kesk-Aafrika Vabariigis.

Antud töös soovitakse leida vastust küsimusele, kas ja kui tõhusad on ÜRO rahuvalveoperatsioonid UNIFIL, UNPROFOR ja MINUSCA operatsioonide näitel.

Käesoleva töö eesmärk on välja selgitada, kas operatsioonid UNIFIL, UNPROFOR ja MINUSCA täitsid oma eesmärgi ning seeläbi hinnata rahuvalveoperatsioonide tõhusust.

Töö hüpoteesiks on väide, et nii pikalt eksisteerinud organisatsioon on võimeline tõhusalt ja eesmärgipäraselt läbi viima rahuvalveoperatsioone ning reageerima muutuvale olukorrale rahuvalveoperatsiooni käigus.

Antud bakalaureusetöö uurimismeetodiks on kvalitatiivne analüüs. Uurimuse läbiviimiseks on antud erinevate akadeemiliste ja uurimuslike tekstide ning ÜRO resolutsioonide ja organisatsiooni ametlikul kodulehel oleva informatsiooni põhjal ülevaade

analüüsi aluseks olevatest operatsioonidest ning hinnatud erinevaid indikaatoreid kasutades rahuvalveoperatsioonide tõhusust.

Töö esimeses peatükis on esitatud antud töö teoreetilised lähtekohad. Vaadeldakse, milliseid indikaatoreid varasemad uurijad on rahuvalveoperatsioonidele hinnangu andmiseks kasutanud ning millest lähtuvalt nad on selle valiku teinud. Teises peatükis on antud ülevaade uurimisobjektist. Vaadeldakse ÜRO rahuvalve olemust, põhiprintsiipe ja õiguslikke aluseid. Lisaks sellele tuuakse välja rahuvalve peamised tegevusalad ja põhimõisted. Kolmandas peatükis on antud ülevaade operatsioonidest UNIFIL, UNPROFOR ja MINUSCA. Peatüki eesmärk on välja tuua põhjused, miks operatsioonidega alustati, mis sündmused operatsioonide kestel aset leidsid ning millised olid tulemused. Neljandas peatükis on analüüsitud, valitud indikaatoreid kasutades, kolme rahuvalveoperatsiooni tõhusust. Lisaks sellele esitatakse uurimuse tulemusena saadud järeldused ning ettepanekud rahuvalveoperatsioonide tõhusamaks muutmisel.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1. Põhjused rahuvalveoperatsioonide hindamiseks ja hinnangu andmise olemus

ÜRO rahuvalvemissioonide tõhuses uurimiseks on kaks peamist põhjust. Esiteks on ÜRO suur ja kulukas organisatsioon, mille missioonide läbiviimine nõuab suurel hulgal ressursse. Ebaõnnestunud missioonide tulemusena võivad nii rahalised kui ka kaotused inimeste näol olla väga suured. Teiseks võivad läbikukkunud riigid luua pinnase terrorismi, piraatluse ja teiste ohtlike ja illegaalsete tegevuste tekkeks. Rahuvalve tõhusust analüüsid on võimalik välja tuua kriteeriume edukateks missioonideks ning muuta tulevased rahuvalvemissioonid efektiivsemaks. (Richey 2011, 5)

Rahuvalveoperatsioonide efektiivsust tajutakse erinevalt. Leidub operatsioone, mille tulemust nähakse ühtemoodi, kuid sageli on keeruline operatsioone edukateks või mitte edukateks lahterdada. Teadmine, kuidas tõlgendada rahuvalveoperatsioonide edukust või ebaõnnestumist, on vajalik akadeemilise teadmise loomiseks rahvusvahelisest sekkumisest ja selle tulemustest. Hoolimata rahuvalveoperatsioonide käsitlevate uuringute kasvavast hulgast, on jätkuvalt küsimus: kuidas otsustada kas rahuvalveoperatsioon on olnud edukas või mitte? (Peter 2016, 3) Sellele küsimusele aitavad hinnangut anda erinevad indikaatorid.

Hindamise kontekstis on indikaator informatsiooniallikas, mis annab võimaluse efektiivsuse mõõtmiseks. Indikaatorid peavad olema mõõdetavad, kogutavad ja relevantsed. (Field manual...) Efektiivne hindamine sisaldab nii kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid indikaatoreid. Arvamustel tuginevad indikaatorid muudavad hindamise terviklikuks. Tuleb leida tasakaal inimlike hinnangute ning otseste vaatluste ja matemaatiliste arvutuste vahel. Tasakaalu leidmine sõltub konkreetsest situatsioonist – eelkõige operatsioon iseloomust ja hindamiseks kättesaadavatest allikatest. (Commander's Handbook...)

1.2. Eelnevad uuringud ja tõhusese hindamise indikaatorid

Peamised küsimused, millele rahuvalve tõhusust uurivad autorid tähelepanu pööravad, on seotud rahuvalve edukuse ja läbikukkumise allikatega, meetoditega kuidas ÜRO oma rahuvalvealast tegevust efektiivsemaks muudab ning eelkõige hinnangutega, mida erinevatele missioonidele anda saab. Samuti uuritakse, millised on hinnangu andmiseks objektiivsed kriteeriumid, läbikukkunud missioonide tagajärjed ning seda, kuidas on hinnanguid andnud erinevad missioonidega seotud osapooled. (Howard 2008)

Duane Bratt kasutab oma uuringus rahuvalveoperatsioonide hindamiseks nelja indikaatorit – mandaadi täitmine, konflikti resolutsioonile kaasaaitamine, konflikti ohjeldamine ja surmade ärahoidmine. Ta analüüsib 39 operatsiooni, mis on loodud vahemikus 1945-1996. Kõiki indikaatoreid kasutades, asetab Bratt missioonid kolme kategooriasse: täielikult edukad, keskmiselt edukad ja läbikukkunud. Edukate missioonide puhul täidetakse resolutsiooni täielikult, keskmiselt edukate missioonide hulka kuuluvad need, kus järelejäänud kolmest kriteeriumist täideti vähemalt üks ning läbikukkunud missioonide puhul ei suudeta täita ühtegi kriteeriumit. (Bratt 1996, 64-81)

Darya Pushkina kasutab oma uuringus ÜRO rahuvalvemissioode hindamiseks kriteeriumitena vägivaldse konflikti piiramist, inimkannatuste vähendamist, konflikti leviku tõkestamist ja resolutsioonile kaasaaitamist. Ta analüüsis 17 rahuvalvemissiooni, mis loodi 1945-1998. Eelpool mainitud kriteeriume kasutades asetab Pushkina missioonid kolme kategooriasse: edukad, osaliselt edukad ja mitte edukad. (Pushkina 2006, 134-147)

Võrreldes Bratt'i uuringuga, otsib Pushkina lisaks missioonide tõhususe käsitlemisele ka vastust küsimusele, milliste tegurite tulemusena suudab ÜRO mõningaid konflikte paremini hallata kui teisi. Nende tegurite hulka kuulusid näiteks ÜRO missioonile pühendumuse tase, välisabi olemasolu, diplomaatilised jõupingutused ja osapoolte nõusolek ÜRO missiooniks. (Ibid.)

Jair Van Der Lijn toob välja üheksa tegurit rahuvalvemissioonide tõhususe hindamiseks ning kasutab neid ÜRO Sudaani missiooni (UNMIS) analüüsimiseks. Lijn peab hinnangu andmise puhul kõige olulisemaks missioonide kestvasse rahusse panustamist ning sellest lähtuvalt on faktorid missioonide tõhususele hinnangu andmiseks: osapoolte soov koostööks ja missiooni täitmiseks, võime tagada osapooltele piisav kaitse, tähelepanu pööramine konflikti algpõhjustele, rahuvalvajate ja missiooniväliste osapoolte koostöö,

operatsiooni õige ajastamine, kompetentne personal ja selge juhtimisstruktuur, operatsioon osalemine pikaajalises plaanis, poliitiliste vahendite sidusus, osapooltele operatsiooni „omanditunde“ tagamine. (Lijn 2010, 27-59)

Lisa Hultman, Jacob Kathman ja Megan Shannon leiavad oma uuringus, et ÜRO rahuvalvajad hoiavad ära tsiviilelanike tapmisi kui nad on õiged juhised ning neid on piisav arv. Olulise asjaoluna tuuakse välja, et tsiviilelanike kaitseks ei piisa vaatlejate kohalolekust, vaid oluline on kaasata relvastatud sõjaväge ja politseiüksusi. Hultman, Kathman ja Shannon pööravad tähelepanu ka seosele rahuvalve eelarve ja missioonide efektiivsuse vahel. Näiteks 8000 sõjaväelase missioonil kasutamise maksumus on hinnanguliselt 8 miljonit dollarit kuus. Täiendava 100000 sõjaväelase lisamise maksumus ulatub 1.2 miljardi dollarini. See oleks autorite hinnangul märkimisväärne sõjalise võimekuse juurdekasv, kuid globaalsest militaarkuludest, mis 2010. aastal oli 1.6 triljonit dollarit, moodustakse see alla 1%. (Hultman, Kathman, Shannon 2013, 888)

Sara Richey vaatleb oma uuringus viit peamist muutujat – konflikti osapoolte vaheline koostöö missiooni kestel, missiooni selgus, mandaadi ulatus, ressursside piisavus ning missiooni juhtimise ja kontrolli võimekus. Osapoolte vahelise koostöö puhul peab autor oluliseks hinnata ulatust, mil määral võimaldati ÜRO-l mandaati täita – kuidas oli tagatud ÜRO ligipääs ning kas osapooled aktsepteerisid asjaolu, et ÜRO kontrolli all olid osad riiklikud asutused. Mandaadi selgusena vaatleb Richey kui täpselt on mandaat sõnastatud ning mis ulatuses jätab see erinevaid tõlgendamise võimalusi. Mandaadi ulatuse hindamiseks analüüsitakse, kas mandaadi täitmine on realistlik või on eesmärgid liiga ambitsioonikad, kas mandaat tagab vajalikul hulgal ressursse missiooni edukaks läbiviimiseks ning seda, kas mandaadi kirjutamisel on lähtutud abi vajava riigi vajadustest või mandaadi autorite omadest. Ressursside piisavusena analüüsib autor missiooni ressursside hulka, kvaliteeti ning sõjatehnika ja vägede kaasamise kiirust. Missiooni juhtimisvõimekuse all vaatleb Richey missiooni vertikaalse (missiooni väejuhtide ja ÜRO peakorterite vahel) kui ka horisontaalse (missioonisisese) käsuliini toimimist. (Richey 2011, 27-28)

2. ÜRO JA RAHUVALVE

2.1. ÜRO eesmärgid

ÜRO eesmärkideks on säilitada rahvusvahelist rahu ja julgeolekut. Rahu ähvardava ohu vältimiseks ja kõrvaldamiseks ning agressiooniaktide või muude rahu rikkumiste mahasurumiseks tuleb rakendada tõhusaid kollektiivseid meetmeid. Rahvusvahelisi tülisid või olukordi, mis võivad viia rahu rikkumiseni, tuleb reguleerida või lahendada rahulike vahenditega vastavalt õigluse ja rahvusvahelise õiguse põhimõtetele. Lisaks sellele on ÜRO eesmärgiks arendada rahvusvahelisi sõbralikke suhteid rahvaste võrdõiguslikkuse ja enesemääramise põhimõtte austamise alusel ja rakendada muid meetmeid üldise rahu kindlustamiseks. Samuti arendada rahvusvahelist koostööd majandusliku, sotsiaalse, kultuurilise ja humanitaarse iseloomuga rahvusvaheliste probleemide lahendamisel ning lugupidamise kasvatamisel ja süvendamisel inimõiguste ja kõigile mõeldud põhivabaduste vastu, tegemata vahet rassi, soo, keele ja usundi alusel. Lisaks sellele püüab ÜRO olla rahvaste tegevust kooskõlastavaks keskuseks nimetatud ühiste eesmärkide taotlemisel. (Simma, Khan, Nolte, Paulus 2012, XXXVI-XXXVII)

2.2. ÜRO struktuur

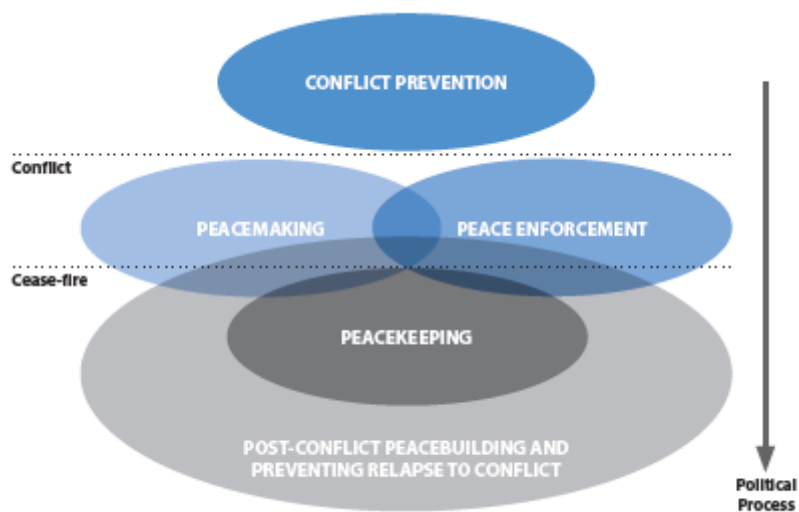
ÜRO põhiorganid on Peaassamblee (PA), Julgeolekunõukogu (JN), Majandus- ja Sotsiaalnõukogu (ECOSOC), Rahvusvaheline Kohus, Sekretariaat ja Hooldusnõukogu.

JN on põhiline rahvusvahelise rahu ja julgeoleku eest vastutav organ, mis koordineerib ja moodustab rahuvalveoperatsioone. See koosneb 5-st alalisest liikmest (Hiina, Prantsusmaa, Suurbritannia, ameerika Ühendriigid ja Venemaa) ning 10-st PA poolt kaheks aastaks valitud mittealalisest liikmest. Vastavalt ÜRO põhikirjale on organisatsiooni liikmed kohustatud JN

otsustele alluma ja neid täitma. JN otsustab, kas valitseb oht rahule, on toimunud rahu rikkumine või agressioon. JN võib anda konflikti osapooltele soovitusi vaidluste rahumeelseks lahendamiseks või kehtestada sanktsioone ning kasutada sõjalisi meetmeid rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamiseks. (Main organs...) Mittesõjaliste meetmete alla kuuluvad majandussanktsioonid, relvaembargod, reisikeeldude kehtestamine ja diplomaatiliste suhete katkestamine. Oluliseks ülesandeks on rakendada meetmeid vaid nende suhtes kellele on sanktsioonid määratud ning mitte mõjutada ülejäänud osa rahvastikust. (What is the...)

2.3. ÜRO rahuvalve tegevusalad ja põhimõisted

Rahuvalve (peacekeeping) on üks paljudest tegevusaladest mida ÜRO kasutab rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamiseks. Sellele lisanduvad konflikti tõkestamine (conflict prevention), rahu taastamine (peacemaking), rahu jõustamine (peace enforcement) ja rahu kindlustamine (peacebuilding). Konflikti tõkestamist, rahu taastamist, rahuvalvet ja rahu jõustamist nähakse üksteist vastastikku tugevdavateks. Eraldiseisvatena kaotavad nad kõikehõlmava lähenemise mis on vajalik konflikti algpõhjustega tegelemiseks ja seeläbi konflikti kordumise riski maandamiseks. (Peace and...) Nagu näha Joonisel 1, on piirid konflikti tõkestamise, rahu taastamise-, jõustamise- ja kindlustamise vahel on muutunud laialivalguvaks. Rahuoperatsioonide vältel ei ole kasutusel enam ainult ühte tüüpi tegevusalad. ÜRO rahuvalve osatähtsus on kasvanud ka operatsioonile eelnevas, läbirääkimiste ja konfliktiennetuse faasis, kui ka konfliktijärgses rahu kindlustamise ja toimiva ühiskonna ülesehitamise faasis.

Joonis 1. Konflikt tõkestamise, rahu taastamise,- jõustamise- ja rahuvalve vahelised piirid
 Allikas: United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines. (2008).

Konflikti tõkestamine on rahuoperatsioon, kus kasutatakse täiendavaid diplomaatilisi, tsiviil- ja vajadusel ka sõjalisi vahendeid, et jälgida ja kindlaks teha konfliktide põhjusi ning õigeaegselt tõkestada sõjategevuse puhkemist, laienemist või jätkumist. (Vaabel 2015, 388)

Rahu taastamine on operatsioon, mis viiakse läbi pärast konflikti puhkemist, et kindlustada relvarahu või konflikti rahumeelne lahendamine; tähendab eelkõige diplomaatilist tegevust, mida vajadusel toetatakse sõjaliste vahendite otsese või kaudse kasutamisega. (Vaabel 2015, 387)

Rahu jõustamine on rahuoperatsioon, mille eesmärk on tagada relvarahu püsimine või rahuleppe täitmine juhul, kui leppega nõusolekus ja selle täitmisel ei saa olla kindel ning leppe rikkumise oht on suur. Rahujõud peavad olema suutelised rakendama usutavaid sunnimeetmeid ja kohaldama relvarahu- või rahuleppe sätteid erapooletult. (Vaabel 2015, 388)

Rahu kindlustamine on rahuoperatsioon, kus kasutatakse täiendavaid diplomaatilisi, tsiviil- ja vajadusel ka sõjalisi vahendeid konfliktide algpõhjuste ja inimeste pikemaajaliste vajadustega tegelemiseks. See on pikaajaline protsess ja võib toimuda samaaegselt muud tüüpi rahuoperatsiooniga. (Vaabel 2015, 387)

2.4. ÜRO rahuvalve mandaat, põhiprintsiibid ja õiguslikud alused

ÜRO rahuvalveoperatsioonid on toodud konfliktipiirkonda JN otsusega ja peamiste konflikti osapoolte nõusolekul. See nõuab kõigi poolte mõistmist poliitilise protsessi jätkumise vajalikkusest. Nõusolek rahuvalveoperatsiooni läbiviimiseks tagab ÜRO-le tegutsemisvabaduse mandaadi teostamiseks. Sellise nõusoleku puudumisel võib rahuvalveoperatsioonis osalejatest saada konflikti osapool ning neid võidakse provotseerida kasutama jõudu ja seeläbi kaugenema oma põhirollist – rahu valvamisest. Asjaolu, et peamised osapooled on andnud oma nõusoleku rahuvalveoperatsiooniks ei garanteeri, et seda aktsepteeritakse lokaalsel tasandil, eriti kui osapooled on sisemiselt lõhenenud või neil on nõrk kontrolli- ja juhtimissüsteem. (Principles of...)

Erapooletuse säilitamine on peamiste osapoolte koostöö ja nõusoleku tagamiseks kriitilise tähtsusega. Vaatamata konflikti kõigi osapooltega heade suhete loomisele ja hoidmisele, peab rahuvalveoperatsioon hoiduma tegevustest, mis seavad kahtluse alla selle erapooletuse. Vastupidine käitumine õhnestab rahuvalveoperatsiooni tõsiseltvõetavust ja legitiimsust ning võib viia konflikti poolte rahuvalveoperatsiooni mitteaktsepteerimiseni. (Ibid.)

ÜRO rahuvalveoperatsioonide käigus võib JN volitusel kasutada jõudu mandaadi- ja enesekaitse eesmärgil. Teatud situatsioonides on JN andnud rahuvalveoperatsioonidele „tugeva“ mandaadi, volitades neid „kasutama kõiki vajalikke vahendeid“ poliitilise protsessi katkestamise katsete ärahoidmiseks, tsiviilelanike kaitseks või riiklike ametivõimude abistamiseks seaduse ja korra tagamisel. ÜRO rahuvalveoperatsioonid kasutavad jõudu viimase meetmena. See peaks alati toimuma täpsel, õiges proportsioonis ja sobival viisil, jälgides minimaalse jõu kasutamise printsiipi soovitud mõju saavutamiseks. ÜRO-poolsel jõu kasutamisel on alati poliitiline järeelmõju ning see võib põhjustada ettenägematuid olukordi. (Principles of...)

ÜRO rahuvalveoperatsioonid on konfliktipiirkonda toodud JN mandaadi alusel. ÜRO põhikirja annab JN-le vastutuse säilitada rahvusvaheline rahu ja julgeolek. Selle elluviimiseks võib JN kasutada ulatuslikke meetmeid, sealhulgas luua rahuvalveoperatsioone. Põhikirja VI peatükk tegeleb „tülide rahuliku lahendamise“ga. Kuigi ÜRO rahuvalveoperatsioonid lähtuvad traditsiooniliselt ÜRO põhikirjast, ei pea JN rahuvalveoperatsioonide moodustamiseks loa andmisel viitama mõnele kindlale põhikirja peatükile. Põhikirja VII

peatükk sisaldab tingimusi seoses „rahu ohustamise, rahu rikkumise või agressiooniakti olemasoluga“. JN on viimastel aastatel hakanud konfliktijärgses faasis olevatesse ning julgeolekut ja avalikku korda mitte säilitada suutvatesse riikidesse rahuvalveoperatsiooni moodustamisel toetuma põhikirja VII peatükile. JN poolt VII peatükile viitamist võib vaadelda ka kui kindlat poliitilise otsustavuse avaldust ja vahendit kuidas konflikti osapooltele ja ÜRO liikmetele meenutada JN otsustest kinnipidamist. Põhikirja VIII peatükk tagab regionaalsete kokkulepete ja agentuuride seotuse rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamisel ning hoolitseb selle eest, et tegevused selle nimel oleksid kooskõlas põhikirja esimeses peatükis nimetatud eesmärkide ja põhimõtetega. (Mandates and...)

2.5. Rahuvalveoperatsioonide moodustamine

Konflikti arenedes toimuvad ÜRO-s arutelud, et leida parim konfliktile reageerimise viis ja rahvusvahelise kogukonna poolne tegevus. Kui julgeolekutingimused võimaldavad, saadab Sekretariaat konfliktipiirkonda tehnilise hindamise missiooni. Hindamissioon analüüsib üldist olukorda piirkonnas ja võimalikke mõjusid rahuvalveoperatsioonile. Konfliktist ülevaatlik raport saadetakse JN-le. Kui JN otsustab, et rahuvalveoperatsiooni käivitamine on sobivaim samm, siis kinnitatakse seda ametliku resolutsiooniga. Tavaliselt määrab Peasekretär missiooni juhtima hakkava isiku ning teised tähtsamad ametnikud. Missiooni juhi ja Rahuvalveoperatsioonide Osakonna (Department of Peacekeeping Operations) ülesanneteks konflikti sekkumise faasis on töötada operatsiooni poliitiliste-, militaarsete-, ning toetavate aspektide kallal. Kuna ÜRO-l enda sõjaväge ega politseijõude pole, siis operatsiooniks vajaminev personal saadakse liikmesriikidelt. Missiooni vältel informeerib Peasekretär regulaarselt JN missiooni arengutest. JN vaatab raportid üle ning annab jooksvalt tagasisidet vajaminevatest täiendustest ja uuendustest kuni missiooni lõpetamiseni või uute plaanide kujundamiseni. (Forming a new...)

3. RAHUVALVEOPERATSIOONID UNIFIL, UNPROFOR JA MINUSCA

3.1. UNIFIL

3.1.1. Iisraeli-Liibanoni konflikti algus

Iisraeli ning tema naabruses olevate Araabia riikide konflikt on kestnud alates Iisraeli riigi loomisest 1948. aastal. Neid aegu iseloomustab paljude palestiinlaste vabatahtlik või sunniviisiline Iisraelist lahkumine naaberriikidesse. Ümberasunud loid arvukalt põgenikelaagreid, kus leidsid peavarju ka relvastatud rühmitused. (Vaabel 2015) 1969. aastal sõlmis Palestiina Vabastusorganisatsioon (Palestine Liberation Organization, PLO) nn Kairo kokkuleppe Liibanoni armeega. See andis PLO-le Liibanonis teatavad õigused, sealhulgas kasutada riigi lõunaosa baasina millest Iisraeli suunas rakette välja saata.

1970. aastaks süvenesid pinged Iisraeli-Liibanoni piiril, põhjustatuna suurel hulgal poliitilise poolsõjaväelise PLO relvastatud võitlejate ümberasumisest Jordaaniast Liibanoni. Iisraeli-vastased operatsioonid ja Iisraeli vastulöögid Liibanonis paiknevatele Palestiina põgenikelaagritele ja relvastatud rühmituste tugipunktidele intensiivistusid. (Ibid.)

1975. aastal algas Liibanonis kodusõda, mis omakorda soosis palestiinlaste Iisraeli-vastast tegevust. Kodusõja lõppemisega 1976. aasta oktoobris lahingud Liibanoni lõunaosas ei lõppenud. Kokkupõrgetes osalesid peamiselt Iisraeli toetavad parempoolsed kristlased ja palestiinlaste võitlussalkade baasil moodustatud nn rahvuslik-patriootiline blokk. Aeg-ajalt korraldas Lõuna-Liibanonis domineeriv PLO rünnakuid Iisraeli vastu. (Ibid.)

11. märtsil 1978 toimus PLO eriüksuse rünnak Tel Avivi piirkonda, mille tulemusena sai surma mitmeid tsiviilelanikke. Vastuseks PLO rünnakule, tungisid Iisraeli väed 14. ja 15.

märtsi öösel Liibanoni, okupeerides mõne päevaga selle lõunaosa, välja arvatud Tüürose linna ja selle ümbruskonna. (UNIFIL...)

3.1.2. Operatsiooni UNIFIL loomine

Otsustavaks faktoriks kolmanda osapoole konflikti sekkumisel sai Iisraeli sissetung Liibanoni 1978. aastal. Sel ajal puudus Liibanonil efektiivne valitsus ning riigi lõunaosas domineerisid Palestiina väed.

19. märtsil 1978 võttis ÜRO JN vastu resolutsiooni, milles kutsuti üles austama Liibanoni territoriaalset puutumatust, suveräänsust ja poliitilist sõltumatust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides. Iisraeli kutsuti üles koheselt lõpetama sõjategevus ja viima oma väed Liibanoni territooriumilt välja. Lisaks sellele otsustati luua Lõuna-Liibanonis ÜRO Ajutised relvajõud (United Nations Interim Force in Lebanon, UNIFIL), mille eesmärgiks oli vastavalt mandaadile kindlustada Iisraeli vägede väljatoomine, tagada rahvusvaheline rahu ja julgeolek ning aidata Liibanoni valitsusel taastata sellel territooriumil oma mõjuvõim. (Resolution 426...)

Esimesed UNIFIL-i üksused saabusid Liibanoni 1978. aasta 23. märtsil. Peamisteks tegevusteks kujunesid sõjategevuse jälgimine, pingete võimalik maandamine, ümberasunud elanike aitamine, sh humanitaarabi jagamine, ning maa-ala puhastamine miinidest. UNIFIL üksused paigutati alale, mis piirdus läänest Vahemerega, põhjast Litani jõega ning lõunast ja idast „sinise joonega“. (Vaabel 2015)

3.1.3. Iisrael tungib taas Liibanoni

1982. aasta juunis pärast intensiivset tulevahetust Lõuna-Liibanonis üle Iisraeli-Liibanoni piiri, tungis Iisraeli kaitseväge (Israeli Defence Forces, IDF) uuesti Liibanoni, jõudes välja Beirutini. PLO sunniti Liibanonist lahkuma. Tekkinud vaakumi kasutasid ära teised Iisraeli okupatsiooni vastu võitlust alustanud, sissisõda pidavad relvastatud elemendid (nt Hezbollah). Kolme järgnenud aasta jooksul asus UNIFIL praktiliselt Iisraeli rinde selja taga, täites võimaluse korral piiratud ülesandeid kohalike tsiviilelanike kaitsmisel ning humanitaarabi jagamisel. 1983. aastal saavutati USA vahendusel Liibanon ja Iisraeli vaheline relvarahu. (Ibid.)

Üks teravamaid konflikte ÜRO ja Lõuna-Liibanoni kristlaste armee SLA (South Lebanese Army, mida kutsuti tihti ka Liibanoni de facto jõududeks, Lebanese de facto Forces, DFF) vahel leidis aset 6. aprillil 1980 kui DFF proovis tungida UNIFIL-i valvatavasse ning strateegiliselt olulisse At-Tiri külla. 7. aprillil toimus DFF-i ja UNIFIL-i vahel tulevahetus, mille käigus võeti üheksa Iiri sõdurit pantvangi. UNIFIL läbirääkijad ähvardasid DFF-i ala sulgemise ja nende sõjaväelaste varustamise takistamisega ning hoiatasid jätkuva relvastatud vastuseisu korral kasutada otsest sõjalist jõudu. ÜRO Peasekretär kutsus Iisraeli üles oma liitlasi tagasi tõmbuma. Saavutati ka relvarahu kuid, tulevahetus jätkus pärast Fidži sõduri hukkamist. 11. aprillil. Peatselt avati tuli ka UNIFIL-i peakorterile, millele omakorda UNIFIL tugevalt reageeris. At-Tiri intsident demonstreeris, kuidas tänu ÜRO Peasekretäri toetusele ja sõjaliste toetajate koostööle suudeti jõudu kasutades agressiivsele käitumisele vastu astuda. (Findlay 2002, 112-113)

1985. aastal pärast UNIFIL-i ja DFF-i vahelist kokkupõrget viis Iisrael osaliselt oma väed Liibanonist välja. Kümnekond järgnevat aastat UNIFIL vastutusalas kulgesid ühtlases, kuid pingelises tempos. Jätkus vaenutegevus IDF-i ja Iisraeli okupatsiooni vastu võidelnud relvastatud elementide vahel. (Vaabel 2015)

1996. aastal oli UNIFIL-i brigaadisuuruse väekontingendi suuruseks 6500 meest ning seda juhtis kindralmajor Poolast, Stanislaw Franciszek Wozniak. Ligikaudu 850 ruutkilomeetri Iisraeli kontrollitud maa-ala sisse jäi ka osa UNIFIL üksustest: Norra pataljon (NORBATT) täielikult ning Soome (FINBATT), Fidži (FIJIBATT) ja Iiri pataljonid (IRISHBATT) osaliselt. Teised üksused – Ghana pataljon (GHANBATT), Nepali pataljon (NEPBATT), Poola varustuskompanii, Itaalia kopteriüksus ja Prantsusmaa langevarjurite rühm – paiknesid väljaspool Iisraeli kontrollitud maa-ala. Tol hetkel oli UNIFIL-i ainsaks tõhusaks toetusüksuseks kompaniisuurune, Sisu soomukitega varustatud rahvusvaheline üksus FMR (Force Mobile Reserve). UNIFIL kontrollis peamiselt vaenupoolte liikumist, fikseeriti nende poolt sooritatud laskude, plahvatuste ja ülelendude arv. (Ibid.)

3.1.4. Iisrael toob oma väed välja

25. mail 2000. aastal otsustas Iisrael rahvusvahelise surve tõttu oma väed okupeeritud aladelt välja tuua ning lahkus Liibanonist. UNIFIL jätkas operatsioonialal patrullimist ning koostöös Liibanoni võimudega humanitaarabi osutamist kohalikele elanikele. (Vaabel 2015)

Iisraeli taandumise järel püsis olukord UNIFIL-i vastutusallas rahulikuna. Liibanoni armee lõi kontrollpunktid ning koostöös UNIFIL-iga valvas igapäevaselt Iisraeli taandumise piiri, patrullis piirkonda ja tagas tsiviilelanikele humanitaarabi. (UNIFIL...)

20. juulil 2000. aastal esitatud raportis märkis ÜRO Peasekretär, et Lõuna-Liibanon on läbinud suure muutuse ning pärast kaht aastakümnet on sõjategevus peatunud, kuid hoiatas, et hoolimata suurtest edusammudest, püsib olukord pingeline ning oht tõsisteks vahejuhtumiseks säilib. (Report of the Secretary-General...)

3.1.5. Uue kriisi puhkemine

Pärast 20-aastast vaheaega avanes Hezbollah' võitlejatel võimalus takistamatult pääseda Iisraeli piiri lähedale ning alustada raketirünnakuid Galilea kõrgustiku asunduste pihta. 2006. aastal toimus nn raketisõda, millega kaasnes Iisraeli kaitseväge sissetung Liibanoni ning võitlused Bint Jubayli linnas. (Vaabel 2015) Samal ajal tungisid Hezbollah' võitlejad üle „Sinise joone“ Iisraeli ja võtsid kaks sõdurit pantvangi, tapsid kolm ning haavasid kahte. Juuli ja augusti rünnakutes hukkus 5 ja sai vigastada 16 ÜRO töötajat. (UNIFIL...)

Hezbollah' aktiivsus ja 2006. aasta sõda sundisid suurendama UNIFIL-i relvastatud kohalolekut. Laiendati esialgset mandaati ning uute ülesannetena lisandusid vaenuliku sõjategevuse lõpetamise jälgimine; Liibanoni relvajõude (Lebanese Armed Force LAF) toetamine ajal kui Iisrael oma relvajõud Liibanonist välja viib ning nende tegevuste koordineerimine Iisraeli ja Liibanoni valitsuste vahel; tsiviilisikutele humanitaarabi tagamine; Liibanoni relvajõudude aitamine vabastada „Sinise joone“ ja Litani jõe vaheline ala kõigist relvastatud isikutest ja relvastusest, välja arvatud Liibanoni valitsuse ja ÜRO omadest; aidata Liibanoni valitsusel valvata riigipiiri. Resolutsiooni 1701 alusel tõsteti UNIFIL-i võimekust varasema 2000 sõjaväelase asemel 15000-ni. (Resolution 1701...)

Tänaseks on Hezbollah haaratud konflikti Süürias ja Iisraeli tähelepanu on koondunud Gazale ja Jordani jõe Läänekaldale. Sellest tulenevalt käituvad Lõuna-Liibanoni konflikti osapooled ettevaatlikult ning hoiduvad konflikti eskaleerimast. On täheldatud, et kuigi Iisrael reageerib igale Liibanoni lõunaosast tulevale rünnakule vastutulega, lasevad nad konflikti eskaleerumise vältimise eesmärgil Lõuna-Liibanoni sihtmärkidest tahtlikult mööda. Pealtnäha stabiilse kuid hapra situatsiooni taustal on endiselt aktuaalsed probleemid seoses Liibanoni nõrga sisepoliitikaga, üldise olukorraga Lähis-Idas ja mitmete Lähis-Ida regiooni riikide

mõjuga Liibanonile. Lisaks sellele võivad praegust julgeolekuolukorda mõjutada Süüria sõja lõppedes Liibanoni lõunaossa tagasi pöörduvad lahingukogemusega Hezbollah' võitlejad. (Lawrence, Jermalavicius, Bulakh 2016, 16)

3.2. UNPROFOR

3.2.1. Konflikti tekkepõhjused

Jugoslaavia Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik (edaspidi Jugoslaavia) oli riik Lõuna-Euroopas Aadria mere ääres. Jugoslaavia, mis eksisteeris 1945. aastast kuni 1992. aastani, koosnes kuuest sotsialistlikust vabariigist: Serbia, Horvaatia, Sloveenia, Bosnia ja Hertsegoviina, Montenegro, Makedoonia.

Kõige suuremad vastuolud tekkisid 1990. aastal majanduslanguse ja natsionalismi tingimustes. Jugoslaavias toimunud sõjad kestsid erinevatel ajaperioodidel: Sloveenia sõda 1991, Horvaatia iseseisvussõda 1991-1995 ja Bosnia sõda 1992-1995. Sõdade tagajärjel tekkisid eraldiseisvad rahvusvaheliselt tunnustatud riigid: Sloveenia Vabariik, Horvaatia Vabariik, Bosnia ja Hertsegoviina, Endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia ning Jugoslaavia Liitvabariik. Viimane lagunes 2003. aastal.

3.2.2. ÜRO sekkumine

Esimene Jugoslaaviat puudutav ÜRO JN resolutsioon võeti vastu 1991. aasta 25. septembril (Resolution 713...). Sama aasta novembris Genfis kohtunud ÜRO eriesindaja ning Horvaatia ja Serbia presidendid saavutasid relvarahu sõlmimise kokkuleppe ning avaldasid soovi ÜRO rahuvalveoperatsiooni loomiseks. 15. detsembril kiitis JN heaks ÜRO Peasekretäri raporti, mis sisaldas ka võimaliku rahuvalveoperatsiooni loomise plaani.

1992. aasta 2. jaanuaril sõlmisid Horvaatia ja Jugoslaavia Rahvaarmee sõjalised esindajad Sarajevos relvarahu ning 21. veebruaril loodi JN resolutsiooniga ÜRO rahuvalvejõud (Resolution 743...)

Esmalt Horvaatiasse, kuid hiljem, kui võitlustegevus levis Bosnia ja Hertsegoviinasse, laiendati mandaat ka sellele alale. ÜRO kaitsejõud, millest suur osa oli Suurbritanniast,

saadeti Balkanile ainult rahuvalve mandaadiga. Nende ülesandeks oli üritada tagada relvarahu püsijäämist, eskortida humanitaarkolonne ümberpiiratud aladele ja tegutseda kui usaldusväärne kolmas osapool sõdivate poolte vahendajana. Oma panuse sellesse missiooni andsid lisaks Suurbritanniale veel Kanada, Prantsusmaa, Jordaania, Venemaa ja Nepal. (Finlan 2004)

3.2.3. Turvaalade moodustamine

Kaitsmaks muslimeid pealetungivate Bosnia serblaste jõudude eest, hakkas ÜRO alates 1993. aasta algusest Bosnia ja Hertsegoviinas Bihaci, Goražde, Srebrenica, Sarajevo, Tuzla ja Žepa ümbruses moodustama kuut nn turvaala. Turvaalad kujutasid endast rahvusvahelise üldsuse poolset katset serblaste pealetungile Bosnia ja Hertsegoviinas piir panna. Iga loata turvaalasse sisenemine pidi kaasa tooma NATO õhujõudude sõjalise reaktsiooni. See plaan oleks pidanud ära hoidma Bosnia serblaste pealetungi turvaalade suunas ja selle peatama, kuid tegelikkuses kukkus see mitmel põhjusel läbi. (Ibid.)

JN resolutsioon, millega turvaalad moodustati ning mida saadeti valvama ÜRO väed, jättis ebaselgeks, kas jõu kasutamine on lubatud enklaavide ja nende elanike kaitseks või võivad sõdurid kasutada jõudu ainult enesekaitseks. Sellele järgnev resolutsioon väitis, et UNPROFOR oli volitatud ära hoidma rünnakuid turvaalade vastu. ÜRO Peasekretäri 1994. aasta maikuu aruandes selgus, et ÜRO väed olid volitatud kasutama jõudu turvaalade kaitsmiseks, kuid vägede vähesuse tõttu ei saanud ÜRO garanteerida nende kaitset. ÜRO hinnangul oleks olnud vaja 34 000 sõjaväelast, et tagada turvaalade täielik kaitse. Lahinguväljal viibinud ÜRO ametnike jutu kohaselt paigutati positsioonidele ainult 3 500 sõdurit ja nendest vaid paarsada Srebrenicasse. See muutis ainult ÜRO sõjajõudu kasutades igasuguste rünnakute ära hoidmise peaaegu võimatuks. (The Fall of Srebrenica... 1995)

Lisaks sellele muutis NATO kaasamise enklaavide kaitsmisesse keeruliseks rünnatuke juhtimissüsteem mis põhines nii-öelda kahe võtme süsteemil, mille kohaselt vajas NATO õhurünnatuke alustamiseks ÜRO heakskiitu. Kinnitus Bosnia serblaste loata turvaalasse sisemise kohta tuli edastada Sarajevosse ÜRO komandörile, kes pidi otsustama, kas üleastumine väärib sõjalist reageerimist. Seejärel tuli esitada avaldus ÜRO eriesindajale, kes pidi konsulteerima ÜRO peakorteri ja Peasekretäri. (Ibid.)

Kuigi turvaalad loodi heade kavatsustega, said neist tegelikkuses ÜRO hallatavad etnilised getod. Vägivald Srebrenica ümbruses kestis erineva intensiivsusega järgmised kaks ja pool aastat. Tuhanded inimesed elasid külge külge kõrval ebapiisavates peavarju-, toidu-, joogivee tingimustes ning muust maailmast eraldatuna, kaitseks ainult mõnisada kergelt relvastatud rahuvalvajat ning aina enam õhurünnakutes kõhklev NATO. (The Fall of Srebrenica... 1995)

3.2.4. Srebrenica

1992. aastal kuulutas ÜRO Srebrenica maailma esimeseks tsiviilisikute turvaalaks. See pidi ära hoidma agressiooni, kaitsma enklaavi ja looma pinnase poliitilisteks läbirääkimisteks, et lõpetada vaen Bosnia serblaste ja moslemite vahel. (Switzer 2015) 1993. aasta 18. aprillil sõlmiti konflikti osapoolte vahel kokkulepe Srebrenica demilitariseerimiseks.

Srebrenicas tehti 1995. aasta jaanuarist turvaala eest vastutavaks väike Hollandi rahuvalvajate väesalk nimega Dutchbat 3. 3. juunil 1995 korraldasid Bosnia serblased äkkrünnaku Dutchbat 3 vaatluspostile Echo. Kolonel Thom Karremansi sooviavaldused õhutoetuse saamiseks, et oma sõdurid päästa, lükati tagasi. Bosnia serblased hõivasid vaatlusposti ja ÜRO sõdurid langesid nende kätte pantvangi. (Finlan 2004)

Olukord Srebrenicas oli juba mitu kuud halvenenud ja kolonel Karremans oli ÜRO-lt korduvalt abi palunud. Srebrenica tähelepanuta jätmise tähendas seda, et juuniks olid Dutchbat 3 ja Srebrenica elanike kütus, toit ja inimjõud otsakorral – vähemalt 150 sõduril oli tehtud võimatuks oma Srebrenicas asuva üksusega uuesti ühineda. ÜRO luurehinnangud viitasid sellele, et ehkki olukord oli halb, polnud tõenäoline, et Bosnia serblaste strateegia Srebrenicale keskendub, sest teistes piirkondades paistsid rünnakud tugevamad ja sagedasemad olevat. (Ibid.)

Põhipealtung Srebrenicale leidis aset 6. juulil, kui Bosnia serblased kasutasid kindlustuste piiramiseks nii tanke kui ka raskesuurtükke. Saanud aru rünnaku iseloomust, palusid Hollandi rahuvalvajad õhutoetust, sest võitlustegevus hakkas lähenema nende vaatluspostile. Hollandlaste esimene toetuspalve lükati tagasi. Järgmisel päeval peatasid Bosnia serblased oma pealetungi. Rünnak jätkus 8. juulil, päev pärast seda, kui kindral Mladic ja president Milosevic kohtusid EL-i esindaja Carl Bildtiga, et arutada rahuläbirääkimiste taasalustamist. Srebrenica lahinguväljal hakkas võitlustegevus jälle hollandlaste

vaatluspostide poole liikuma ning taaskord paluti lähiõhutoetust, mille ÜRO juhatus Zagrebis aga välistas. Varsti langes järjekordne vaatluspost Foxtrot ja peatselt ka ÜRO vaatluspost Uniform ning sealsed Hollandi sõdurid võeti pantvangi. (Finlan 2004)

Järgmisel päeval Bosnia serblaste pealetung jätkus – rünnati ÜRO positsioone ja saadi turvaala aina rohkem enda kontrolli alla. UNPROFOR-i strateegia – ähvardada esmalt õhurünnakutega, kuid viimasel hetkel järele anda, pani Dutchbati ülema koos sõduritega lootusetusse olukorda. 22. juulil, kui Bosnia serblased viibisid Srebrenica äärelinnas, sai kolonel Karremans infot, et samal hommikul on tulekul ulatuslikud õhurünnakud. Ent tegelikult heitsid üle Srebrenica lennanud NATO lennukid vastaste positsioonidele vaid kaks pommi, mis üksnes vaid ärritasid nüüdseks juba avalikult kindral Mladici juhtimisel tegutsenud bosnia serblaste vägesid, kes hakkasid ähvardama vangistatud Hollandi rahuvalvajate tapmisega. (Ibid.)

Srebrenica elanikke valdas massipaanika. Naised ja lapsed ning veel umbes 1700 meest kogunesid ÜRO Potocari baasi, samal ajal kui enamik relvastamata lahingu-ealisi mehi püüdis läänepoole põgeneda. Mehed eraldati naistest ja lastest. Viimased paigutati bussidele ning saadeti Tuzlasse. Rahuvalvajad seisis rahvahulgast moslemi mehi eraldavatest Serbia sõduritest vaid mõne meetri kaugusel. Serblased andsid hollandlastele käsu koostada register 242 mehest, kes olid laagrisse alles jäänud. Seejärel anti nad üle serblastele. Mehed tapeti Bratunaci kooli võimlas, millest oli juba kujunenud Bosnia sõja varasemate veresaunade sündmuspaik. Sadu mehi mõrvati ka Nova Kasaba lähedal oleval jalgpalliväljakul. Ohvritel kästi kaevata auke, mille ees nad ise seisis ja kuhu sisse nad pärast tulistamist kukkusid. Umbes 400 mees maeti elusalt suurde ühishauda. Kõik, kes püüdsid põgeneda, lasti maha. (Case Study...)

3.2.5. Operatsioon Deliberate Force

Ajendiks, mis pani NATO väed Bosnia serblaste vastu otsustavalt jõudu kasutama, oli viie miini tulistamine rahvarohkele Markale turule 1995. aasta 28. augustil. 30. augustil algas operatsioon Deliberate Force, mille eesmärgiks sai oluliselt vähendada Sarajevo ümbruses endale positsioonid kindlustanud Bosnia serblaste sõjalist võimet tsiviilisikutele ja UNPROFOR-i üksustele kahju teha. Operatsiooni tingimused olid üheselt mõistetavad: Bosnia serblased peavad kinni pidama allesjäänud turvaalasisid ümbritsevate turvatsoonide

piiridest ning lõpetama võitlustegevuse mitte ainult nendes piirkondades, vaid terves riigis. Peatselt hakkasid NATO väed pommitama ka Sarajevost kaugemal asuvaid sihtmärke, milleks olid sõjaliselt ja majanduslikult väärtuslikud serblaste positsioonid, alates õhutõrjeraketide stardipositsioonidest ja lõpetades sidekeskustega. (Finlan 2004)

3.2.6. Daytoni leping

Bosnia serblaste positsioonidele suunatud NATO intensiivsete pommirünnakute ja ÜRO suurtükiväe taustal haaras USA diplomaatiline juhtimine enda kätte, et sõjategevusele Balkanil viimaks lõpp teha. Vance'i-Oweni rahuplaanist peale ei olnud läbirääkimised suutnud anda kava, millele kõik osapooled oleksid hea meelega alla kirjutanud. Aastatel 1993-1995 pakutud kavad nägid ette kas jagada Bosnia ja Hertsegoviina kolmeks riigiks või näiteks territooriumi poolitamist 51:49 ühelt poolt bosnialaste ja horvaatide ning teiselt poolt Bosnia serblaste vahel. Läbirääkimistel olid USA-le suureks abiks lahinguväljal aset leidvad sündmused, sest horvaatide ja bosnialaste pealetungid olid ligikaudu loonud soovitud 51:49 jaotuse, mida peeti kõige teostatavamaks tulevikuplaaniks. (Ibid.)

Milosevic üritas Daytoni lepingut omaenda eesmärkide järgi vormida, püüdes võõrvägede saabumist edasi lükata või nende volitusi piirata, kuid sõjad olid mõjunud Serbia majandusele katastroofiliselt, sanktsioonid olid režiimile tugeva hoobi andnud ning Serbia rahvusvaheline maine olid määritud. (Ibid.)

Kõige rohkem võitsid tervest läbirääkimiste protsessist bosnialased, kellel õnnestus Ameerika Ühendriigid nii poliitilises, majanduslikus kui ka sõjalises mõttes oma regiooni kaasata. Bosnia ja Hertsegoviina president Alija Izetbegovic tegi suuri jõupingutusi selleks, et laiendada USA osalust nii palju kui võimalik bosnialaste ja horvaatide föderatsiooni kõigile tasanditele – alates avaliku korra tagamisest kuni sõjaliste operatsioonideni välja. (Finlan 2004)

Dokument, millele kõik kolm osapoolt parafeerisid, hõlmas sõjalisi aspekte kui ka piirkonna stabiliseerimist, riigisiseseid piire, valimisi, põhiseadust, kohtupidamist, inimõigusi, põgenikke ja ümberasustatud ning rahvusvahelisi politseijõude. Mahuka kokkuleppe töölerakendamiseks paigutati Bosnia ja Hertsegoviinasse operatsioon Joint Endeavour raames rahutagamisjõududeks (IFOR) nimetatav suur sõjaväeformering. Erinevalt UNPROFOR-ist suutis IFOR taltsutada iga vastast, kes mandaadi täitmist operatsioonialal takistas. Sellisena

oli see äärmiselt edukas ning Bosnia ja Hertsegoviinas hakkas lõpuks taastuma normaalne õhustik. (Finlan 2004)

3.3. MINUSCA

3.3.1. Konflikti tekkepõhjused

Aastakümneid ebastabiilsuse, vaesuse ja sõjategevuse all kannatanud Kesk-Aafrika Vabariigis tärkas vägivald uuesti 2012. aasta detsembris kui peamiselt moslemitest koosnev relvastatud rühmitus Seleka korraldas mitmeid rünnakuid valitsusasutuste ja tsiviilelanike vastu. Rahulepinguni (Libreville Agreement) jõuti 2013. aasta jaanuaris. Üsna pea võttis Seleka riigi pealinna Bangui enda kontrolli alla ning sundisid president François Bozizé taanduma. Moodustati üleminekuvalitsus ja loodeti rahu taastamist. 2013. aasta detsembris toimus relvastatud kokkupõrge kristlastest koosneva rühmituse anti-Balaka ja Seleka võitlejate vahel Bangui linnas ja selle ümbruses. Mitmeid kuid kestnud vägivald peatas riiklike institutsioonide töö, jättes miljoneid inimesi nälga. (MINUSCA...)

3.3.2. BINUCA ja MISCA

2010. aasta jaanuaris saatis ÜRO Kesk-Aafrika Vabariiki oma rahu kindlustamise üksuse (The UN Integrated Peacebuilding Office in the Central African Republic – BINUCA), et tagada riigis rahu ja tugevdada demokraatlikke institutsioone. Üksus pidi oma prioriteete pideva kontorite ja personali elukohtade rüüstamise tõttu vastavalt olukorrale kohandama. 2013. aasta septembris tegi ÜRO Peasekretär ettepaneku BINUCA efektiivsemaks muutmiseks. Mandaat sisaldas viit valdkonda: toetus üleminekuprotsessiks; konflikti eskaleerumise ennetamise ja humanitaarabi kättesaadavuse toetamine; julgeolekuolukorra stabiliseerimine; inimõiguste edendamine ja kaitse; erinevate rahvusvaheliste osalejate tegevuse koordineerimine. (Resolution 2121...)

Olukord Kesk-Aafrika Vabariigis halvenes 2013. aasta detsembris kui uut tüüpi vägivaldpuhangud ähvardasid lõhestada riigi religioosete ja etniliste tunnuste järgi. 5. detsembril võttis JN vastu resolutsiooni, millega volitati Aafrika Liidu juhitud ja Prantsusmaa

tagatud rahuvalve jõududega missiooni (MISCA) tekkinud vägivalda maha suruma. (Resolution 2127...) Samuti alustati ettevalmistusi võimalikuks MISCA üleminekuks ÜRO rahuvalvemissiooniks.

3.3.3. Peasekretäri algatus

20. veebruaril 2014 kutsus Peasekretär JN üles laialdasele ja integreeritud tegevusele, et lahendada keeruline julgeoleku-, humanitaar-, inimõiguste- ja poliitiline kriis Kesk-Aafrika Vabariigis. 2014. aasta kevadeks oli Kesk-Aafrika Vabariigis 1.6 miljonit inimest, kes vajasisid toidu- ja humanitaarabi. (As Central African Republic Crisis...)

Peasekretär lisas, et kuigi rahuvalveoperatsiooni loomine võib võtta mitmeid kuid, siis Kesk-Aafrika Vabariigi elanikud vajavad abi koheselt. Sellest tulenevalt pakkus ta välja kuuepunktilise algatuse, et lõpetada vägivald ja tapmised, kaitsta tsiviilelanikke, takistada riigi de facto jaotumine mitmeks osaks, hõlbustada humanitaarabi kättesaamine ja tagada riigi valitsusele kohene abi. (Secretary-General's remarks to...)

3.3.4. MINUSCA loomine

Kooskõlas JN otsusega kandusid MISCA volitused MINUSCA-le üle 15. septembril 2014. Otsustati, et MINUSCA hakkab koosnema 10 000 sõjaväelasest, kaasa arvatud 240-st vaatlajast, 200-st staabiohvitserist ja 1800-st politseipersonalist. ÜRO mitmemõõtmelise integreeritud stabiliseerimissiooni Kesk-Aafrika Vabariigis (United Nations Multidimensional Integrated Stabilisation Mission in the Central African Republic - MINUSCA) resolutsioon võeti vastu 10. aprillil 2014. Peamisteks ülesanneteks said tsiviilelanike kaitse; üleminekuprotsessi teostamise, sealhulgas püüdlused riigivõimu laiendamise ja riigi territoriaalse terviklikkuse toetamiseks; humanitaarabi kättetoimetamine; inimõiguste edendamine ja kaitsmine; riikliku ja rahvusvahelise õiguse toetamine; desarmeerimine ja demobiliseerimine. (Resolution 2149...) JN volitas Prantsuse vägesid olema missiooni eestvedajaks ning kasutama kõiki vajalikke vahendeid missiooni toetuselementide tagamiseks ning mandaadi täitmiseks.

3.3.5. Operatsiooni kulg

Riigivõimu taastamiseks eesmärgil aitas MINUSCA 2015. aasta 10. veebruaril tagasi võtta relvastatud endise Séléka liikmete poolt hõivatud avalikud hooned Bira piirkonnas. Operatsiooni eesmärgiks oli tsiviilelanike kaitsemine ja piirkonnas paralleelse valitsemise lõpetamine, et kodanikud saaksid vabalt oma arvamust avaldada ja jagada oma nägemust riigi tulevikust. (International forces retake...)

2015. aasta mais toimus Bangui Rahvuslik Foorum (Bangui National Forum), kus osalesid ka relvastatud grupeeringute esindajad ning mille raames võeti vastu Vabariiklik Rahuleping (Republican Pact for Peace). Lepiti kokku desarmeerimise ja demobiliseerimise põhimõtetes ning lapssõdurite värbamise lõpetamises relvastatud grupeeringute poolt. (Central African Republic: Security Council Welcomes...)

2015. aasta 14. mail vabastati MINUSCA ja Kesk-Aafrika Vabariigi koostöö tulemusena sajad lapsed, keda kasutati lapssõduritena relvastatud gruppide juures. Selles nähti sümbolset žesti, millega loodetakse lõpetada relvastatud grupeeringute poolt lapssõdurite kasutamine ja liikuda dialoogi ja stabiilse ühiskonna suunas. (MINUSCA welcomes the release...)

2015. aasta lõpus planeeritud valimiste eel aitas MINUSCA transportida valimisedeleid, valimiskaste ja valimisbokse erinevatesse valimispiirkondadesse. Lisaks sellele võimaldati valimistel osalemine ka kodanikel, kes otsisid varjupaika erinevates naaberriikides. Valimisosalus oli enam kui 62%. Valimiste raames korraldati referendum uue põhiseaduse vastuvõtmiseks, mille tulemusena oleks tulevaste presidentide maksimaalne ametiaeg kaks viie-aastast perioodi ning see võeti vastu 93% häältega. 2016. aasta veebruaris alustasid oma kampaaniat kaks valimiste teise ringi saanud kandidaati - Anicet-Georges Dolonguele ja Faustin Archange Touadera. Mõlemad kandidaadid lubasid seista rahumeelse valimiskampaania eest. Presidendiks osutus Touadera 62.71% häältega, Dolonguele sai 37.29% häältest. (FEATURE: Central African Republic's Parliament...)

2016. aasta aprillis toetati desarmeerimise, demobiliseerimise ja taaslöimumise protsessi raames 1500 anti-Balaka ja 1000 endise Seleka võitlejat ning teisi endisi relvastatud grupeeringute liikmeid uuesti tavapärasse ühiskonda integreerimisel. Selle sammuga soovis riigi valitsus koostöös MINUSCA-ga rakendada endisi võitlejaid neile uues valdkonnas ning seeläbi muuta riiki turvalisemaks. (Start of a social reintegration...)

2016. aasta 13. augustil peatasid MINUSCA rahuvalvejõud 50 km Sibutist lõunas 35 raskerelvastusega võitlejat. Konvoi lahkus Banguist 12. augustil ning oli mitmetes kontrollpunktides tulevahetuses rahvuslike julgeolekujõududega, mille tulemusena oli ka mitmeid haavatuid ja hukkunuid. MINUSCA jõud blokeerisid konvoi tee ja nõudsid sõjamoona ja relvade loovutamist. (MINUSCA detains convoy...)

4. UNIFIL, UNPROFOR JA MINUSCA OPERATSIOONIDE TÕHUSUSE HINDAMINE

4.1. Mandaadi täitmine ja selle asjakohasus

Mandaadi täitmise ja asjakohasuse indikaatorina vaadeldakse käesolevas analüüsis, kas ning mil määral suudab ÜRO endale mandaadis seatud eesmärgid täita. Samuti seda, kas mandaat on vastavuses olukorraga konfliktipiirkonnas, mandaati muudetakse õigeaegselt ja kas mandaat arvestab kõikide missiooni asjaoludega ning on koostatud lähtuvalt reaalsest olukorrast konfliktipiirkonnas.

UNPROFOR-i üheks eesmärgiks oli tsiviilelanikele regulaarse humanitaarabi kättetoimetamine. Rahuvalvejõududel õnnestus humanitaarabi osaliselt toimetada abi vajavate tsiviilelanikeni kuni 1995. aasta suveni, mil Bosnia serblaste väed hakkasid märkimisväärselt vähendama turvaaladesse lastavate konvoide arvu.

JN turvaalade moodustamise resolutsioon jättis ebaselgeks, kas jõu kasutamine on lubatud enklaavide ja nende elanike kaitseks või on sõduritel lubatud jõudu kasutada ainult enesekaitseks.

ÜRO kehtestas 1991. aastal missioonipiirkonnale relvaembargo. See kehtis kõigile osapooltele, kuid ei oldud arvestatud sellega, et Jugoslaavia Rahvaarmee ja Serbia salajase liidu tõttu oli serblastel kogu konflikti vältel relvastuse eeliseis. Seevastu konflikti teistel osapooltel ei olnud võimalik embargo tõttu relvastust juurde hankida.

Märgid Bosnia serblaste plaanitavast rünnakust ilmnid juba enne 1995. aasta juulit. ÜRO konvoide sisenemise keelamine piirkonda muutus aina jõulisemaks ning lõpuks lasti piirkonda ainult üks konvoi kuus, mis pidi toiduga varustama kümneid tuhandeid inimesi. Lisaks sellele toimusid mahukad Bosnia serblaste vägede liigutamised, abivägede saabumine ning suure koguse kütuse lubamine piirkonda. Paar päeva enne põhilist rünnakut lubasid

Bosnia serblased ühel ÜRO konvoil tuua piirkonda tuhandeid liitreid diiselkütust. See kütus võeti tagasi turvaala hõivamise järel. Hollandi sõdurites ei tekitanud Bosnia serblaste meelemuutus kütuse Srebrenicasse lubamise näol kahtlusi, kuigi eelnevatel kordadel oldi kütuse sisselubamisest keeldutud. Ilma suure koguse kütuseta ei oleks Bosnia serblased saanud tuhandeid moslemeid hukkamispaikadesse transportida.

UNIFIL-i moodustamisega olid kõik JN liikmed nõus, kuid erimeelsusi tekitas mandaadi sisu. Poliitilise üksmeele puudumine takistas UNIFIL-i efektiivset toimimist ning resolutsioon, mis lõpptulemusena vastu võeti ei sisaldanud probleeme, mis olid seotud PLO kohalolekuga Põhja-Liibanonis ning Iisraeli sooviga see piirkond okupeerida. Selle asemel volitas resolutsioon 425 UNIFIL-i tagama Iisraeli vägede taandumine, taastama piirkonnas julgeolek ja rahu ning Liibanoni valitsust abistama piirkonnas riigivõimu tugevdamiseks.

UNIFIL-i mandaadi mittevastavusest reaalse olukorraga konfliktipiirkonnas võib näitena tuua Iiri pataljoni võimekuse, mis ei vastanud sellele pandud ootustele. Piir de facto vägedega oli 22 kilomeetrit pikk ja selle ala sisse jäi 7 väikelinna, mis olid de facto vägede jaoks potentsiaalsed sihtmärgid. Samas pidi rahuvalveüksused seda ala regulaarselt patrullima ja vaatlema, et takistada relvastatud rühmitusi liikumast põhjapoole, Iisraeli piiri suunas.

MINUSCA raames 2014. aasta aprillis vastu võetud resolutsioonis 2149 märgiti üheks eesmärgiks ausate ja läbipaistvate valimiste korraldamine riigis hiljemalt 2015. aasta veebruaris. MINUSCA toetusel toimusid valimised 2016. aasta alguses ning Rahvusassamblee kogunes esimest korda 3. mail 2016. See oli edasiminek arengu ja stabiilsema ühiskonna suunas. Lisaks sellele oli MINUSCA üheks peamiseks eesmärgiks humanitaarkriisi peatamine. Operatsiooni loomise hetkel oli toidu- ja humanitaarabi vajavaid tsiviilisi riigis üle miljoni. Humanitaarkriisile pole Kesk-Aafrika Vabariigis lahendust leitud.

4.2. Ressursside olemasolu

Ressursside olemasolu indikaatorina käsitletakse antud analüüsis missiooni mandaadi täitmiseks vajamineva tehnika, finantsvahendite ja personali kaasamist. ÜRO kasutab rahuvalvemissioonides mitut liiki personali – relvastatud sõjaväelasi, politseiüksusi ja relvastamata vaatlejaid. Kõige paremini on varustatud sõjaväe- ja politseiüksused ning sellist

tüüpi personali kaasamine annab relvastatud grupeeringutele kõige jõulisema signaali ning sobib kõige paremini tsiviilelanike kaitsmiseks. Ressursside olemasolul on oluline roll missiooni tõhususele, sest piisavate finantsvahendite ja konflikti tüübile vastava personali kaasamine võib olla üheks teguriks missiooni edukal läbiviimisel. Samuti näitab vajamineva ressursi kaasamine JN huvi konflikti lahendamise vastu.

UNPROFOR-i operatsiooni raames võttis 1995. aasta jaanuaris üksuse Dutchbat-2 üle üksus Dutchbat-3. Uus pataljon oli 780-liikmeline ja neist 600 paigutati Srebrenicasse. Vastukaaluks Hollandi kergelt relvastatud rahuvalveüksusele, valmistusid serblased täiemahuliseks sõjaks. Nad kasutasid 1 000 – 2 000 hästi relvastatud sõdurit ning hoidsid enklaavi piiramisrõngas. Inimressursi vähesuse tõttu ei suutnud ÜRO tervet turvaala ära katta, kõige ulatuslikumad alad, millest rahuvalvajatel polnud ülevaadet, jäid enklaavi lääneossa. Erinevate hinnangute kohasel oli turvaalade kaitsmiseks vajalik rahuvalvajate hulk vähemalt 32 000-34 000 (The fall of Srebrenica, 25)

UNIFIL-i käigus on sõltuvalt konfliktipiirkonnas toimuvast, operatsiooni vältel muudetud rahuvalvajate arvu ja sõjalist võimekus. 1979. aastal toimunud sõjalise intsidendi tagajärjel moodustati Sisu soomukitega varustatud üksus FMR, mis oli kompanii suurune ja mille hulka kuulusid sõdurid kõigist kuuest pataljonist. FMR oli võimeline lahendama vajadusel eriülesandeid ning seda oli võimalik kasutada kiiresti piirkondades kus tekkisid võimalikud pingekoldded. Sellise üksuse olemasolu võimaldas muuta operatsiooni dünaamilisemaks. Samuti suurendati näiteks pärast 2006 aastat tekkinud sõjategevuse järel rahuvalvajate osakaalu ning muudeti vastavalt olukorrale mandaati. Resolutsiooni 1701 alusel tõsteti UNIFIL-i võimekust varasema 2000 sõjaväelase asemel 15000-ni.

MINUSCA üheks põhieemärgiks alates operatsiooni moodustamisest sai suuremahulisele humanitaarkriisile lahenduse leidmine. Ligi kolme aasta möödudes MINUSCA moodustamisest, on riigis endiselt 2,2 miljonit inimest, kes vajavad humanitaarabi. Lisaks sellele on alates aastast 2014 humanitaarabi rahastamine olnud langustrendis. 2017. aasta plaani järgesest 399,5 miljonist dollarist on hetkel saavutatud 5% ehk 19 miljonit dollarit. 2016. aastal oli vastav osakaal 37% ning soovitud summa 531,5 miljonit dollarit. (Half of the population in Central African...) Sellest tulenevalt võib jätkuva humanitaarkriisi üheks põhjuseks pidada humanitaarabiks mõeldud eelarve mitte täitmist.

4.3. Operatsiooni juhtimine ja rahvusvaheline huvi

Missiooni juhtimise ja rahvusvahelise huvi indikaatorina käsitletakse antud töös ÜRO võimet organisatsiooni- ja missiooni siseselt õigeaegselt reageerida ning ennetada missiooni keskkonnast tulenevaid kriitilisi olukordi. See loob missioonisisese ühtsustunde ning hõlbustab rahuvalvajatel ülesannete täitmist. Resolutsiooni vastuvõtmisest ja üksuste õigeaegsest positsioonidele paigutamist võib sõltuda missiooni edukus konfliktipiirkonnas. Indikaator sisaldab ka analüüsi suurriikide osaluselt ja huvist konfliktile lahendus leida. Sageli sõltub konflikti edukus lisaks rahuvalveüksuste tegevusele ka suurriikide poliitilisest tahtest.

UNPROFOR-i operatsiooni ajal esines raskusi koostöös ÜRO ja NATO vahel, kui turvaalade kaitsmiseks mõeldud õhurünnakud korduvalt tagasi lükati. Turvaalade langemise järel oli selge, et ÜRO ei ole võimeline sõjategevust lõpetama ning nende taandumise järel haaras operatsiooni üle initsiatiivi NATO. NATO pommirünnakute ja USA aktiive diplomaatilise tegevuse tulemustena allkirjastasid osapooled Daytoni lepingu, mille tulemusena lõpetati sõjategevus.

Vahemikus 6. aprillist 1992 kuni 5. oktoobrini 1993 võeti vastu 47 JN resolutsiooni. Nõukogus oldi üksmeelel, et konflikti peatamiseks on vaja tegutseda, kuid ei suudetud lõpuni kokku leppida, millised sammud oleksid kohased ning see ebaselgus kandus ka lahinguväljale.

Turvaalade kaitsmine NATO poolt muutis keeruliseks rünnatuke juhtimissüsteem, mis lähtus nii-öelda kahe võtme süsteemist, mille järgi oli NATO-l õhurünnakute alustamise jaoks vaja ÜRO heakskiitu. Kinnitus Bosnia serblaste loata turvaalasse sisemisest oli vaja esmalt edastada Sarajevosse ÜRO komandörile, kes pidi otsustama, kas tegevus nõuab sõjalist reageerimist. Seejärel tuli esitada avaldus ÜRO eriesindajale, kes pidi konsulteerima ÜRO peakorteri ja Peasekretäriaga.

UNIFIL-i loomise suhtes näitas kõige suuremat initsiatiivi üles USA. Sellegipoolest ei ole USA ega ka teised JN liikmed, kellel Lähis-Ida regioonis liitlasi on, neid piisavalt veeda UNIFIL-iga täieliku koostöö tegemiseks.

USA initsiatiiv kajastus kõige selgemalt siis kui ÜRO Peasekretär 2007. aastal USA katse rahukõneluste taaskäivitamiseks heaks kiitis. Samal aastal planeeriti ka kolmepoolset kohtumist USA välisministri Condoleezza Rice'i, Iisraeli peaministri Ehud Olmert'i ja

Palestiina presidendi Mahmoud Abbas'i vahel, mis oli kuue aasta jooksul esimene kord kui rahuprotsessi arutati kõrgel poliitilisel tasandil.

MINUSCA operatsiooni eelselt juhtis organisatsioonisiselt kriisile Kesk-Aafrika Vabariigis kõige suuremat tähelepanu ÜRO Peasekretär, kes algatas 2014. aasta veebruaris ettepaneku kriisi kiireks lahendamiseks seoses konflikti eskaleerumisega. Prantsusmaast sai operatsiooni eestvedajariik. Resolutsiooniga 2127 saadeti piirkonda suuremahuline Prantsusmaa sõjaväe operatsioon Sangaris. Kesk-Aafrika Vabariik ja Prantsusmaa on omavahel seotud juba Prantsuse kolonialismist alates. Üheks põhjuseks, miks Prantsusmaa Kesk-Aafrika Vabariiki ning ka oma teistesse kunagistesse koloniaalriikidesse nii arenguabi kui ka finantsinvesteeringute näol panustab, võib tuleneda Prantsusmaa mõningasest süütundest või ka soovist nende riikidega jätkuvalt häid suhteid hoida.

4.4. Kokkulepete saavutamine ja lahenduste otsimine

Kokkulepete saavutamise ja lahenduste otsimise indikaator näitab, kas konflikti osapooled on valmis koostööd tegema rahumeelse lahenduse leidmiseks. Samuti vaadatakse rahuvalvejõudude rolli rahulepete ja relvarahu sõlmimiseks tingimuste loomisel konflikti osapoolte vahel. Lisaks analüüsitakse antud indikaatori all kui pikka aega on kestnud konfliktile lahenduse leidmine ning milliseid samme on ÜRO kaasabil astunud stabiilse ühiskonnas suunas.

UNPROFOR-i operatsiooni ajal sõlmiti konflikti osapoolte vahel mitmeid leppeid relvastatud konflikti lõpetamiseks ja rahuvalveüksuste efektiivse tegevuse hõlbustamiseks. Tuntumate rahuplaanide hulka kuulusid näiteks Carrington-Cutiliero ja Vance-Owen-i plaan. Peamiseks põhjuseks nende lepete läbikukkumisel oli Bosnia serblaste korduvad lepingu tingimuste rikkumised.

Üks esimesi kokkuleppeid saavutati 1991. aasta novembris kui Genfis kohtunud ÜRO eriesindaja ning Horvaatia ja Serbia presidendid saavutasid relvarahu sõlmimise kokkuleppe ning avaldasid soovi ÜRO rahuvalveoperatsiooni loomiseks.

1992. aasta 2. jaanuaril sõlmisid Horvaatia ja Jugoslaavia Rahvaarmee sõjalised esindajad Sarajevos relvarahu ning 21. veebruaril loodi JN resolutsiooniga ÜRO rahuvalvejõud.

1993. aasta 18. aprillil sõlmisid konflikti osapooled ÜRO algatusel kokkuleppe Srebrenica demilitariseerimiseks ja UNPROFOR-i lubamiseks piirkonda. Hoolimata kokkulepetest jätkasid Bosnia serblaste väed turvaalade pommitamist sama aktiivselt kui enne. Aktiviseerudes ning seejärel jälle taandudes, kestsid pommitamised 1992. aasta 6. aprillist kuni operatsioonini Deliberate Force 1995. aasta augustis.

Viimane lepe sõlmiti 14. detsembril 1995. aastal USA eestvedamisel Daytonis. Selle tulemusena lõppesid UNPROFOR-i volitused ning operatsiooni võttis üle NATO.

UNIFIL-i operatsiooni vältel ei ole Iisraeli-Liibanoni konflikti osapooled olnud valmis lubatud koostööks. Iisraeli ja SLA väed takistasid regulaarselt UNIFIL-i oma mandaati läbi viimast. Üheks põhjuseks võis olla ebatäpselt sõnastatud ala, kus operatsiooni läbi viia. See tulenes omakorda asjaolust, et kõnelustes JN ja Iisraeli ning Liibanoni valitsuste vahel ei saavutatud selles küsimuses üksmeelt.

Pärast 2006. aastal toimunud sõjategevust vastu võetud JN resolutsiooniga suudeti konflikti osapoolte vahel saavutada osaline relvarahu ja olukorra stabiliseerimine, kuid pingeline õhkkond piirkonnas säilis. 2006. aasta Iisraeli ja Hizbollah' vaheline sõjategevus ärgitas diplomaatilist nelikut – Ameerika Ühendriike, Venemaad, Euroopa Liitu ja ÜRO-d korraldama 2007. aastal toimunud Lähis-Ida rahukonverentsi, mis toimus USA-s, Annapolise linnas.

MINUSCA operatsiooni käigus toimus 2015. aastal Bangui Rahvuslik Foorum, millel osalesid ka relvastatud grupeeringute esindajad. Kohtumise raames võeti vastu Vabariiklik Rahuleping. Lepiti kokku desarmeerimise ja demobiliseerimise põhimõtetes ning lapssõdurite värbamise lõpetamises. Sellel foorumil osalemist võib vaadelda relvastatud rühmituste poolse huvina saavutada riigis stabiilsus. Samuti tegi MINUSCA koostööd Kesk-Aafrika Vabariigi valitsusega endiste Seleka ja anti-Balaka võitlejate integreerimisel ühiskonda ning lapssõdurite vabastamisel relvastatud grupeeringute käest.

4.5. Konflikti peatamine ja hukkunute arvu vähendamine

Konflikti peatamise ja hukkunute arvu vähendamise indikaatorina vaadeldakse käeolevas töös, kas operatsiooni käigus suudeti ära hoida hukkunuid ja piirata vägivaldset

ning relvastatud konflikti. Samuti analüüsitakse seda, kui efektiivselt suudeti tsiviilelanikele tagada humanitaarabi.

UNPROFOR-i operatsiooni ajal piirasid Bosnia serblased ligipääsu turvaaladele ning rakendasid kontrolli süsteemi, millega vähendada ÜRO tegevuse efektiivsust ja aeglustada humanitaarabi toimetamist tsiviilisikuteni. 1995. aasta suvel muutus ÜRO konvoide sisenemise keelamine Bosnia serblaste poolt turvaalade piirkonda aina jõulisemaks ning lõpuks lasti siseneda ainult ühel konvoil kuus, mis pidi toiduga varustama kümneid tuhandeid inimesi.

UNIFIL-i operatsiooni vältel aset leidnud üks ohvriterohkeimaid rünnakud toimus 5. veebruaril 1994 Marakale turule, milles hukkus 68 ja sai vigastada üle 200 tsiviilelaniku ning rünnak samale sihtmärgile 28. augustil 1995, milles hukkus 37 ja sa vigastada hinnanguliselt 90 inimest. Kõige ohvriterohkem sündmus leidis aset 1995. aasta juunis Srebrenicas. ÜRO rahuvalvejõud ei suutnud hoida turvaala enda kontrolli all, mille tulemusena hukati tuhandeid Bosnia moslemeid ja mitukümmend tuhat inimest läbis etnilise puhastuse.

Üheks näiteks UNIFIL-i poolsest katsest konflikti takistada oli pärast Iisraeli sissetungi Liibanoni kui rahuvalvejõud Iisraeli tankide teele takistusi aetasid ning nende liikumiskiirust vähendada üritasid. Hoolimata ähvardustest ja hirmutamisest jäid Khardala silda valvanud rahuvalvajad omadele positsioonidele. Alles mitu päeva hiljem suutsid Iisraeli väed silla ületada ja rahuvalveposti hävitada. Lõpuks aga ei suutnud kergelt relvastatud UNIFIL-i üksused takistada raskerelvastusega Iisraeli vägede pealetungi.

Üks ohvriterohkeim rünnak antud operatsiooni ajal toimus 1996. aasta aprillis kui piiriäärses Liibanoni linnas Qanas sai Iisraeli operatsiooni „Grapes of Wrath“ tagajärjel surma 120 tsiviilisikut ja ligikaudu 500 haavata. (Vaabel 2015)

MINUSCA operatsiooni ajal toimus 2015. aastal Bangui Rahvuslik Foorum, millel raames võeti vastu Vabariiklik Rahuleping. Saavutati kokkulepe desarmeerimise ja demobiliseerimise põhimõtetes. Hoolimata asjaolust, et kokkulepete sõlmimisel osalesid ka relvastatud grupeeringute esindajad, toimub endiselt rünnakuid rahuvalveüksuste ja ka tsiviilelanike sunnal. Rünnakud on erineva sageduse ja intensiivsusega ning sõltuvad riigis aset leidvatest poliitilistest ja MINUSCA operatsiooniga seotud sündmustest. Eelpoolmainitud Bangui Rahvusliku Foorumi järel oli riigis olukord stabiilsem. Üheks näiteks pingeid tekitavast olukorrast on olnud relvastatud rühmituste kõrgetel positsioonidel isikute kinnipidamine rahuvalveüksuste poolt.

5. TULEMUSED JA JÄRELDUSED

Rahuvalveoperatsioonide analüüsist selgus, et ei leidunud indikaatorit, mida kõik kolm operatsiooni oleksid võrdselt edukalt täitnud. UNIFIL-i operatsiooni vältel on käesoleva töö autori hinnangul tulnud kõige edukamalt toime ressursside olemasolu indikaatori täitmisega. MINUSCA puhul on kõige paremini toime tulnud püüdlustega riigi iseseisvalt funktsioneerima saada, aidates läbi viia valimisi ja toetades riigivõimu kehtestamist terve riigi territooriumil. Kõige ebaõnnestunumalt on hakkama saadud kolme operatsiooni puhul konflikti peatamise ja hukkunute vähendamise indikaatoriga. Erinevate allikate ja käesoleva analüüsi põhjal võib väita, et rahuvalveoperatsioone üheselt edukateks või mitteedukateks lahterdada ei ole võimalik. Lähtuvalt tingimustest konfliktipiirkonnas, erinevad operatsioonide puhul ka asjaolud, mis neid takistavad või soodustavad eesmärkide täitmisel ning mille järgi saaks neid rohkem või vähem tõhusatena hinnata.

Käesolevas töös uuritud kolme rahuvalveoperatsiooni põhjal tulid esile järgnevad tingimused, mis mõjutasid oluliselt operatsiooni tõhusust: humanitaarabi kättesaadavus, konflikti osapoolte valmisolek läbirääkimisteks ning valmisolek eskaleeruvale konfliktile jõuliselt reageerida. Lisaks nendele oli üheks oluliseks aspektiks mõne suuriigi kindlameelne tegutsemine missiooni vältel või missiooni lõpetamiseks. UNPROFOR-i operatsiooni lahenduse leidmisel sai otsustavaks USA sekkumine konflikti lõpufaasis kui ameeriklaste juhitud läbirääkimiste ning NATO pommirünnakute toel suudeti piirkonnas olukord stabiliseerida ning saavutati kõiki osapooli rahuldav kokkulepe. UNIFIL-i operatsiooni puhul põrkuvad suurriikide huvid antud regioonis, see võib olla ka üheks põhjuseks, miks missioon on kestnud juba pea 40 aastat. MINUSCA operatsiooni eestvedajaks sai Prantsusmaa. Kuigi rünnakuid tsiviilelanike ja rahuvalvevägede suunal ei ole õnnestunud tänaseni lõplikult peatada, suudeti Prantsuse vägede operatsiooniga Sangaris relvastatud grupeeringute rünnakuid tõrjuda. Sellest lähtudes võib väita, et kui operatsiooni eesotsas on riik, millel on piisav poliitiline tahe ja võimekus konflikti lõpetamiseksse panustada, siis kujuneb missioon tõhusamaks. Peamise takistava tegurina, mis mõjutab ÜRO rahuvalveoperatsioonide edukust,

võib välja tuua JN alaliste liikmete kokkuleppele mittejõudmist konflikti puudutavates küsimustes. Alalistel liikmetel on rahuvalveoperatsioonide moodustamisel suur sõnaõigus ning võimalus endale mitte meelepäraseid otsuseid vetostada. Tihti sõltuvad alaliste liikmete otsused aga riiklikest huvidest antud konfliktipiirkonnas ning liikmete omavahelistest suhetest. Alaliste liikmete otsustavusest ja huvist sõltub ka veel üks oluline tingimus, mis mõjutab rahuvalveoperatsioonide tõhusust ning selleks on konfliktile reageerimise kestus. Konfliktile reageerimise kiirusest sõltub kas ja kui kiiresti suudetakse konflikti eskaleerumist peatada. Kaugele arenenud konflikt on ohvriterohkem ning selle peatamine kulukam. Näitena võib tuua UNPROFOR-i operatsiooni, mille puhul võttis üksuste paigutamine positsioonidele peaaegu neli kuud. Liibanon esitas 1978. aastal 14. ja 15. märtsi öösel toimunud Iisraeli vägede sissetungi järel abipalve JN-le ning esimesed rahuvalveüksused saabusid piirkonda 23. märtsil.

Võimalike lahendustena rahuvalveoperatsioonide tõhusamaks muutmisel näeb autor potentsiaalsete pingekollete tuvastamist varasemas faasis, ennetava diplomaatia rakendamist ning juba pöördumatult eskaleerunud konfliktile jõulisemalt reageerimist, kaasates ka NATO vägesid. Ettepanekuna rahuvalveoperatsioonide tõhusamaks muutmisel toob käesoleva töö autor välja ennetava diplomaatia osatähtsuse suurendamine enne konflikti ja konflikti ajal. Üheks ÜRO rahuvalve peamiseks eesmärgiks on relvastatud konflikti peatamine ja tsiviilelanike kaitse. Ennetav diplomaatia aitaks vähendada sõjalist sekkumist. ÜRO kontekstis on ennetav diplomaatia üks osa konfliktiennetuses ning selle põhieesmärk on uute vaidlusküsimuste ärahoidmine ja olemasolevate pingete eskaleerumise peatamine. Esimest korda rääkis ennetav diplomaatia olulisusest Peasekretär Dag Hammarskjöld, kes oli ametis 1953-1961. Külma sõja tingimustes ennetavast diplomaatiast enam ei räägitud. Uuesti tõusis ennetav diplomaatia päevakorda 1992. aastal kui sellest kirjutas Peasekretär Boutros Boutros-Ghali oma raportis „An Agenda for Peace“. Raportis toodi välja ennetava diplomaatia peamiste komponentidena konfliktis olevate riikide vahelise usalduse ja heatahtlikkuse loomise, informatsiooni ja faktide kogumise varajase hoiatuse saamiseks ning ennetavate üksuste positsioonidele paigutamise ning vajadusel demilitariseeritud tsoonide loomise. Ennetava diplomaatia teostajateks võivad olla JN, Peaassamblee, regionaalsed organisatsioonid koostöös ÜRO-ga või Peasekretär isiklikult või läbi oma esindajate. (An Agenda...)

2011. aastal andis Peasekretär Ban Ki-moon välja raporti „Preventive Diplomacy: Delivering Results“, kus rõhutati kuut olulist punkti, mis määravad ennetava diplomaatia edukuse: varajane hoiatamine, partnerlus, paindlikkus, jätkusuutlikkus, hinnangu andmine ja ressursid. Ban Ki-moon toob raportis välja ka eespool mainitud kuluefektiivsuse aspekti. Kõige tõsisemate kodusõdade kumulatiivne maksumus ulatub kümnetesse miljonitesse dollaritesse ning taastumine ja tagasipöördumine stabiilse ühiskonna suunas võtab keskmiselt 14 aastat. Näiteks aga ÜRO Lääne-Aafrika büroo, millel on olnud oluline roll ennetaval tegevusel Guineas, Nigeerias ja mujal alampiirkonnas, aastane eelarve jääb 8 miljoni dollari piiresse. (Preventative diplomacy...)

KOKKUVÕTE

Üheks ÜRO peamiseks eesmärgiks on säilitada rahvusvaheline rahu ja julgeolek. Rahu ähvardava ohu vältimiseks ja kõrvaldamiseks ning agressiooniaktide või muude rahu rikkumiste mahasurumiseks tuleks rakendada kollektiivseid meetmeid. Rahvusvahelisi tülisid või olukordi, mis võivad viia rahu rikkumiseni, tuleb reguleerida või lahendada võimalikult rahulike vahenditega vastavalt õigluse ja rahvusvahelise õiguse põhimõtetele.

Põhiline rahvusvahelise rahu ja julgeoleku eest vastutav organ on ÜRO JN, mis koordineerib ja moodustab ka rahuvalveoperatsioone. Vastavalt ÜRO põhikirjale on organisatsiooni liikmed kohustatud JN otsustele alluma ja neid täitma. JN võib anda konflikti osapooltele soovitusi vaidluste rahumeelseks lahendamiseks või kehtestada sanktsioone ning kasutada sõjalisi meetmeid rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamiseks. Mittesõjaliste meetmete alla kuuluvad majandussanktsioonid, relvaembargod, reisikeeldude kehtestamine ja diplomaatiliste suhete katkestamine.

ÜRO rahuvalve hõlmab endas mitmeid tegevusi: konflikti tõkestamine, rahu taastamine, rahu jõustamine ja rahu kindlustamine.

Peamised põhjused rahuvalveoperatsioonide tõhususe uurimiseks tulenevad asjaolust, et operatsioonid nõuavad suurel hulgal ressursse ning ÜRO saadab konfliktipiirkonda tavaliselt tuhandeid rahuvalvega seotud inimesi. Seetõttu võivad ebaõnnestunud operatsioonide puhul olla kaotused hukkunute näol kui ka rahaliselt väga suured.

Sissejuhatuses püstitati eesmärk välja selgitada, kas operatsioonid UNIFIL, UNPROFOR ja MINUSCA täitsid oma eesmärgi ning seeläbi hinnata rahuvalveoperatsioonide tõhusust. Eesmärgi täitmiseks analüüsiti viit indikaatorit kasutades kolme rahuvalveoperatsiooni. Indikaatorite hulka kuulusid: ressursside olemasolu; mandaadi täitmine; kokkulepete saavutamine; konflikti peatamine ja hukkunute arvu vähendamine; operatsiooni juhtimine ja rahvusvaheline huvi.

Püstitatud hüpotees, et nii pikalt eksisteerinud organisatsioon on võimeline tõhusalt ja eesmärgipäraselt läbi viima rahuvalveoperatsioone ning reageerima muutuvatele olukordadele

rahuvalveoperatsioonide käigus leidis osaliselt kinnitust. Analüüsisides rahuvalveoperatsioone lähtudes valitud indikaatoritest, leidis tingimusi, mida operatsioonid suutsid täita ning tingimusi mida ei suudetud. Peamisteks teguriteks, mis rahuvalveoperatsioonide tõhusust mõjutasid, olid: mõne suurriigi tegutsemine konflikti peatamiseks, JN alaliste liikmete poliitiline huvi, humanitaarabi kättesaadavus, konflikti osapoolte valmisolek läbirääkimisteks ning ÜRO valmisolek juba eskaleerunud konfliktile jõuliselt reageerida.

Ülemaailmse kollektiivse julgeolek tagamiseks on oluline juba eelnevalt proovida konflikti ära hoida, rakendades ennetavat diplomaatiat ja monitoorides olukorda. Oskus ohte õigel ajal ära tunda takistab konflikti eskaleerumist ning vähendab tsiviilohvrite arvu ning tõstab rahuvalve tõhusust.

SUMMARY

THE EFFECTIVENESS OF UNITED NATIONS PEACEKEEPING OPERATIONS EXEMPLIFIED BY THE UNIFIL, UNPROFOR AND MINUSCA OPERATIONS

Roland Jaamu

The title of this bachelor's thesis is "The Effectiveness of United Nations Peacekeeping Operations Exemplified by the UNIFIL, UNPROFOR and MINUSCA Operations." The research question of the thesis is "If and how effective are UN peacekeeping operations (exemplified by UNIFIL, MINUSCA and UNPROFOR) effective?" In addition to answering this question the thesis aims to find out what methods can be used to measure the effectiveness of peacekeeping operations and whether there are factors that affect effectiveness while the operation is ongoing. The aim of this research is to uncover whether the UNIFIL, UNPROFOR and MINUSCA operations achieved their goals and to evaluate the effectiveness of the aforementioned operations. The methodology of this bachelor's thesis is based on qualitative analysis. The thesis contains an overview of the aforementioned operations sourcing information from academic texts and information from the website of the UN and evaluates the effectiveness of these operations using different indicators.

It is possible to claim based on the results of the analysis that international peacekeeping operations cannot be unambiguously categorized as successful or unsuccessful. In evaluating the effectiveness of operations, it is advantageous to use indicators to measure different aspects of the peacekeeping operations and whether and to which degree the goals set have been reached. The operations analyzed herein proved to be partially successful as there were some deficiencies and weaknesses in the peacekeeping of the UN. The most important factors that affect whether a peacekeeping operation proves successful are an intervention into the conflict by a superpower, political agreements between the permanent members of the UN Security Council and the correct choice of peacekeeping units to send on the operation.

VIIDATUD ALLIKAD

An Agenda for Peace. United Nations. (report).

<http://www.un-documents.net/a47-277.htm> (01.03.2017)

As Central African Republic crisis deepens, UN agency scales up food assistance. UN.

<https://minusca.unmissions.org/en/central-african-republic-crisis-deepens-un-agency-scales-food-assistance> (03.04.2017)

Bratt, D. (1996). Assessing the success of the UN peacekeeping operations. – International Peacekeeping. Vol. 3. Pp. 64-81.

Case Study: The Srebrenica Massacre, July 1995. Gendercide Watch.

http://www.gendercide.org/case_srebrenica.html (02.03.2017)

Central African Republic: Security Council Welcomes Central African Republic National Forum, Urges Implementation of Peace Pact. AllAfrica.

<http://allafrica.com/stories/201505181000.html> (04.04.2017)

Commander's Handbook for Assessment Planning and Execution. (2011). Joint Staff J-7

FEATURE: Central African Republic's Parliament seated after UN support for polls. UN.

<https://minusca.unmissions.org/en/feature-central-african-republic-s-parliament-seated-after-un-support-polls> (05.04.2017)

Field manual 5-0, The Operations Process. (2010). United States Department of the Army

Findlay, T. (2002). The Use of Force in UN Peace Operations. New York: Oxford University Press.

Finlan, A. (2004). The Collapse of Yugoslavia 1991-1999. Oxford: Osprey Publishing.

Forming a new operation. United Nations.

<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/newoperation.shtml> (07.03.2017)

Half of the population in Central African Republic is in dire need of humanitarian assistance. United Nations.

http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/OCHA_CAR_Presse_release_Briefing_Yaound%C3%A9_16032017.pdf (06.04.2017)

Howard, L. M. (2008). UN Peacekeeping in Civil Wars. New York: Cambridge University Press

Hultman, L., Kathman, J., Shannon, M. (2013). United Nations Peacekeeping and Civilian Protection in Civil War – American Journal of Political Science. Vol. 57. Pp. 875-891.

- International forces retake public buildings illegally occupied by armed groups in Bria. UN.
<https://minusca.unmissions.org/en/international-forces-retake-public-buildings-illegally-occupied-armed-groups-bria> (08.04.2017)
- Lawrence, T., Jermalavicius, T., Bulakh, A. (2016). Soldiers of Peace: Estonia, Finland and Ireland in UNIFIL. International Centre for Defence and Security. (report).
- Lijn, J. (2010). Success and Failure of UN Peacekeeping Operations UNMIS in Sudan. - International Peacekeeping. Vol. 14. Pp. 27-59.
- Main organ. United Nations.
<http://www.un.org/en/sections/about-un/main-organs/index.html> (10.03.2017)
- Mandates and the legal basis for peacekeeping.
<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/pkmandates.shtml> (12.04.2017)
- MINUSCA Background. United Nations.
<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/minusca/background.shtml> (11.04.2017)
- MINUSCA detains convoy of armed men near Sibut. UN.
<https://minusca.unmissions.org/en/minusca-detains-convoy-armed-men-near-sibut> (12.04.2017)
- MINUSCA welcomes the release of children associated with armed groups. UN.
<https://minusca.unmissions.org/en/minusca-welcomes-release-children-associated-armed-groups> (10.04.2017)
- Peace and security. United Nations.
<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/peace.shtml> (11.03.2017)
- Peter, M. (2016). Measuring the Success of Peace Operations: Directions in Academic Literature. – NUPI Working Paper 862, 2016. Oslo: Norwegian Institute of International Affairs, pp. 4-12
- Preventive Diplomacy: Delivering Results. 2011. United Nations. (report)
- Principles of UN peacekeeping
<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/principles.shtml> (25.03.2017)
- Pushkina, D. (2006). A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission. – International Peacekeeping. Vol. 13. Pp. 134-147.
- Report of the Secretary-General on the United Nations Interim Force in Lebanon (for the period from 17 January to 17 July 2000). (20.07.2000). United Nations Security Council.
http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2000/718 (22.04.2017)
- Resolution 713. (25.09.1991). United Nations Security Council.

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/49/IMG/NR059649.pdf?OpenElement> (23.03.2017)

Resolution 743. (21.02.1992). United Nations Security Council.

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/743\(1992\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/743(1992))
(20.03.2017)

Resolution 426. (19.03.1978). United Nations Security Council.

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/426\(1978\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/426(1978))
(22.04.2017)

Resolution 1701. (11.08.2006). United Nations Security Council.

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1701\(2006\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1701(2006))
(23.03.2017)

Resolution 2121. (10.10.2013). United Nations Security Council.

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2121\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2121(2013))
(23.04.2017)

Resolution 2127. (05.12.2013). United Nations Security Council.

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2127\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2127(2013))
(26.04.2017)

Resolution 2149. (10.04.2014). United Nations Security Council.

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2149\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2149(2014))
(20.03.2017)

Richey, S. (2011). *Is United Nations Peacekeeping a Practical Policy Instrument?: Factors that Influence the Success of Peacekeeping Operations*. Indiana University Bloomington. 77lk. (A Senior Honors Thesis)

Secretary-General's remarks to the Security Council on the situation in the Central African Republic. United Nations.

<https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2014-02-20/secretary-generals-remarks-security-council-situation-central> (27.04.2017)

Simma, B., Khan, D., Nolte, G., Paulus, A. (2012). *The Charter of the United Nations: A Commentary*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press.

Start of a social reintegration programme of ex-combatants to prevent violence. UN.

<https://minusca.unmissions.org/en/start-social-reintegration-programme-ex-combatants-prevent-violence> (21.03.2017)

The Fall of Srebrenica and the Failure of UN Peacekeeping. Human Rights Watch.

<https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/bosnia1095web.pdf> (22.04.2017)

UNIFIL Background. United Nations.

<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unifil/background.shtml> (25.04.2017)

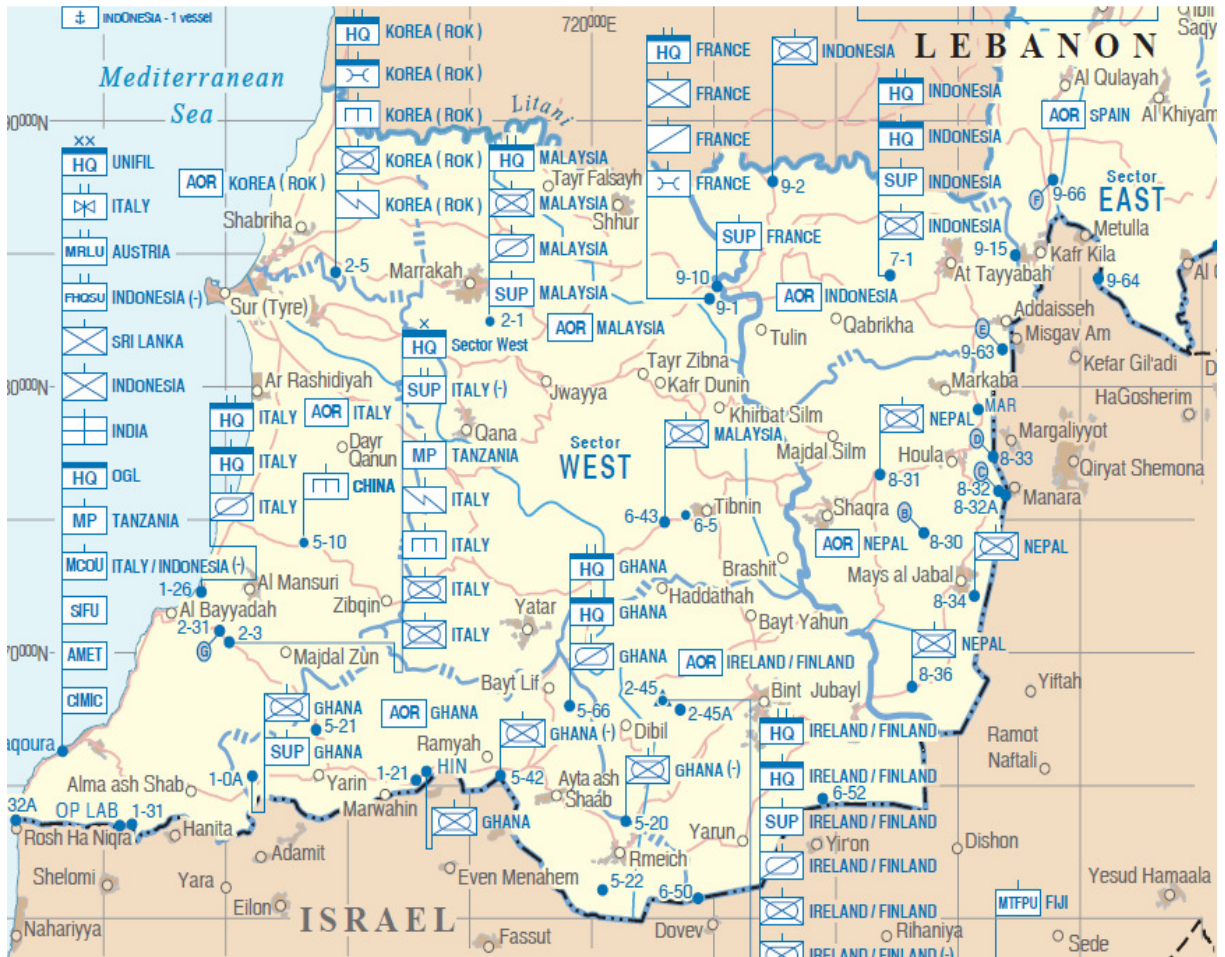
United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines. (2008).

Vaabel, R. (2015). Eesti sinikiivrid: Eesti kaitsevägi ÜRO rahuvalves 1995-2015. s.l. Kirjastus Otto Wilhelm.

What is the Security Council? United Nations.
<http://www.un.org/en/sc/about/> (26.04.2017)

LISAD

Lisa 1. UNIFIL-i vastutusala kaart

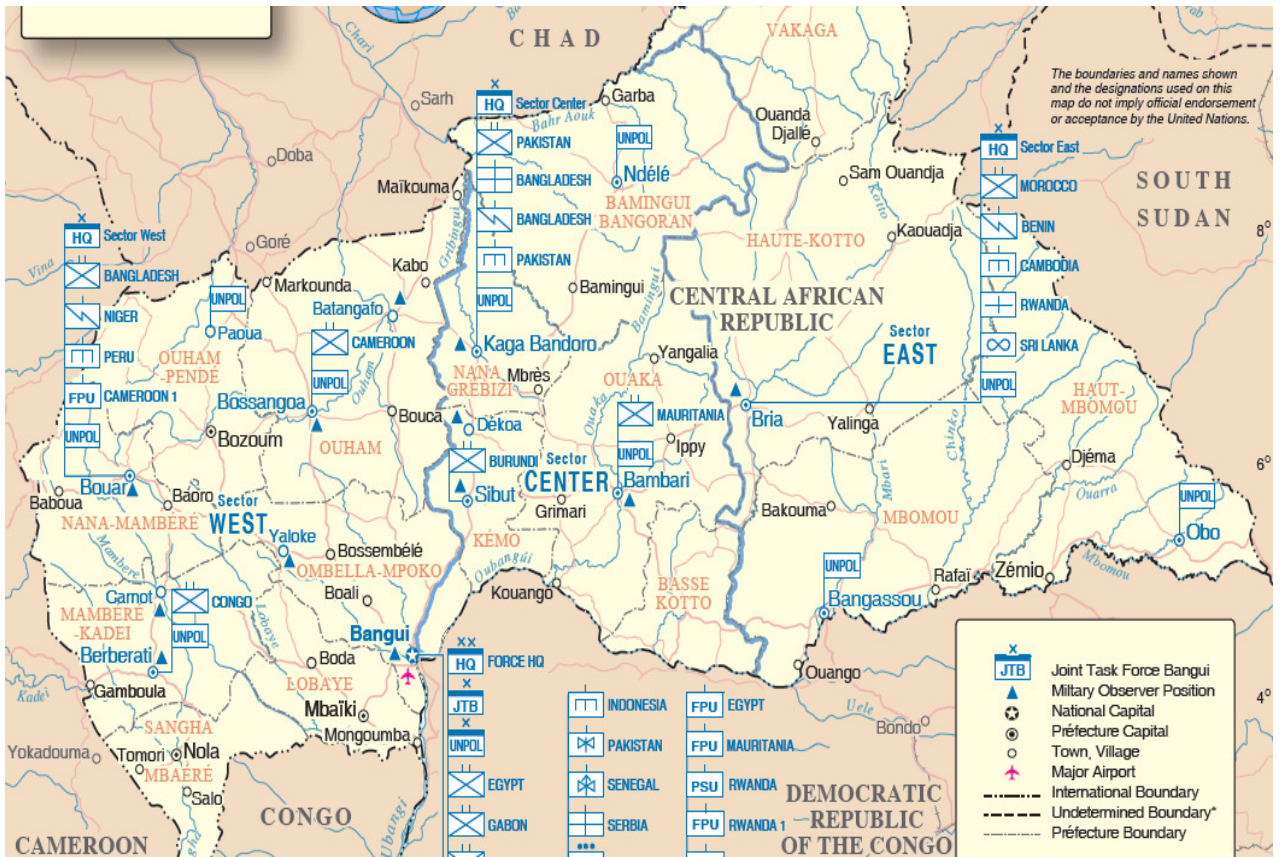
Allikas: <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/dpko/unifil.pdf> (14.04.2017)

Lisa 2. UNPROFOR-i vastutusala kaart

Allikas: <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/frmryugo.pdf> (16.04.2017)

Lisa 3. MINUSCA vastutusala kaart

Allikas: <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/dpko/minusca.pdf> (15.04.2017)